

1. IKASGAIA:

1. GOBERNUAREN EREDUAREN KONTZEPTUA
2. GOBERNU EREDUAK ZUZENBIDE KONPARATUAN
 1. Sistema presidentzailista
 2. Sistema parlamentarioa
 3. Sistema semipresidentzialista
3. GOBERNU EREDUA 1978KO KONSTITUZIOAN

1. GOBERNUAREN EREDUAREN KONTZEPTUA

Estatu era eta gobernu era ezberdindu behar.

- **Estatu erak** estatua osatzen duten elementuak lurraldea, herria eta subiranotasuna dira. Eta hauen konbinazioaren arabera estatua era ezberdinak ditugu: unitarioa, federala, autonomikoa...
- **Gobernu era** estatuaren botere edo aginte politikoaren antolaketa zehatza nolakoa den. Botere legegile, exekutibo eta estatua buruaren arteko erlazioaren arabera izango da gobernu era.
 - Sistema presidentzialista
 - Sistema parlamentarioa
 - Sistema semipresidentzialista.

2. GOBERNU EREDUAK ZUZENBIDE KONPARATUAN

2.1. Sistema presidentzialista

Ezaugarriak:

- Ezaugarri nagusia: Botere legegile eta exekutiboaren arteko **banaketa zorrotza**. Bakoitzak bere funtzioak betetzen ditu besteari funtzioetan sartu gabe. Botere banaketa sendoa da. Batek legeak egingo ditu eta besteak haiek betearazi eta gobernatu.
- **Presidente** da estatuburua eta gobernuburua. Estatuburua botere exekutiboaren titularra da.
- Parlamentua eta presidente herriak **hautatzen** ditu zuzenean.
- Presidenteak eta botere exekutiboak ez du erantzukizunik parlamentuaren aurrean. Beraien artean ez dagoenez konfiantza harremanik ez dago erantzukizun politikorik. Botere legegileak ezin du presidente bota arazo politikoengatik, eta ezin du parlamentua disolbatu.
- **Zigor erantzukizuna**: impeachment: presidente ustezko delituen batean inplikaturik egongo balitz, indizio nabarmenak badaude kargutik kendu ahalko litzateke.

- **Banaketa** zorrotza izan arren ez da absolutua. Adibidez, badago **kontrol politikoa**: parlamentuak presidentearen lanaren gaineko kontrol politikoa egin dezake, eta horretarako ikerketa batzordeak erabiltzen dira. Ustelkeria kasuak etab daudenean, parlamentuak batzorde bat eratzen du, ikertzerak dedikatuko dena. Honen helburua, presidentek botere absolutua izatea ekiditea da, diskrezionalki, zuhurtziarakotasunez ez jokatzeko → batzordea.
- **Muga** arrazoi politikoetan oinarrituz, ez parlamentuak gobernua, ez gobernuak parlamentua ezin diete batak besteari eraginik egin. Kalte morala da hurrengo hauteskundera begira.
- **50 estatutan** ematen da, batez ere Amerikan, eta AEBkoa da eredu nabarmenena.

Estatu Batuetan sistema presidentzialista

Parlamentuari Kongresua deitzen zaio. Eta bi ganbara ditu: ordezkarien ganbara eta senatua. Senatuak pisu gehiago du ordezkarien ganbarak baino.

- **Senatua eta ordezkarien ganbara.** Bere funtzioak:
 - Funtzio legegilea.
 - Aurrekontuen on iritzia ematea.
 - Botere exekutiboaren kontrol politikoa ikerketa batzordeen bidez.
 - **Senatua**
 - Presidenteak sinatutako nazioarteko tratatuak berretsi. 2/3eko gehiengoa behar.
 - Presidenteak Auzitegi Gorenerako proposatzen dituenak berretsi beharko ditu.
 - Botere exekutiboaren kargu nagusi batzuen izendapenak berretsi behar ditu. Enbaxadoreak, presidentearen idazkariak...
 - Lurraldetasunari begiratzen zaio. 100 kide ditu eta estatu bakoitzari bi ordezkari dagozkio (estatu bakoitzak 2). Populazioa ez da kontuan hartzen.
 - Senatariak: sei urtetarako. Baina bi urtetik behin aldatzen dira.
 - **Ordezkarien ganbara**
 - Amerikar estatu osoa ordezkatzeko du. Bi urterik behin hautatzen da eta 435 kide ditu, estatu guztietako ordezkariak osatua, hala ere, proportzioa populazioaren arabera izango da. New York eta California dira ordezkari gehien dituztenak.
- **Presidenteak:**
 - Herriak hautatzen du, eta hauteskundeak lau urtetik behin izaten dira. Hautaketa ez da zuzenean ematen. Konpromisiario bidez egiten da. Alderdi bakoitzak

konpromisarioak ditu, eta herritarrek horiei ematen die botoa, jakinik bakoitza zein alderdiri loturik dagoen. Ez da zuzena, **zeharkakoa** da.

Alderdi politiko bakoitzak bi hautesle aurkezten ditu: presidenterakoa eta presidente orderakoa.

Bere kargua soilik galduko du: hiltzen bada, dimititzen badu, edo “enpichment” prozeduran errudun irteten bada. Kasu honetan kongresuak bota dezake presidentea bere postutik.

Botere handia du beraz. Kongresuak aprobatutako legeen aurka **beto** eskubidea du. Baina beto eskubidea malgututa dago. Kongresuak gehiengo kualifikatu bitartez indarrean jar baititzake.

- Presidenteak **aurrekontuak** egiten ditu.
- Nazioarteko tratatuak sinatu. Senatuak berretsiko ditu ondoren.
- Botere exekutiboaren **titularra** da, eta ondorioz erabat aske erabakitzen ditu bere kolaboratzaileak: **idazkariak**. Estatuko idazkaria, ogasun idazkaria...

2.2. Sistema parlamentarioa edo sistema mistoa

Ezaugarriak:

- Gobernua eta parlamentuaren artean **konfiantza harremana** dago. Beraz, gobernuak funtzionatzeko parlamentuaren konfiantza politikoa behar du. Honekin lotuta dago, sistema honetan gobernu gehiengo parlamentarioa duen partiduak osatuko duela.
- Botere exekutibo eta ejekutiboaren arteko banaketa ez denez zehatza, **kolaborazio** harremana dago bien artean.
- Herriak parlamentua bakarrik **hautatzen** du, eta parlamentuak presidentea aukeratuko du.
- Gobernuak **erantzukizun politikoa** dauka parlamentuaren aurrean. Konfiantzazko harremana egikaritzeko **tresnak**:
 - **Gobernuburuaren inbestidura**. Estatuburuak parlamentuari gehiengo parlamentarioa lortu duen hauteslea proposatzen dio, parlamentuak izenda dezan gobernu presidentea.
 - Erresuma Batuko sistema presidentzialistan ez dago gobernuburuaren inbestidura. Erreginak zuzenean izendatzen du lehen ministro bezala, hauteskundeak irabazi dituen hauteslea. Suposatzen delako lortuko duelako lorden eta komunen konfiantza
 - Italian, parlamentuaren konfiantza exekutibo osoari ematen zaio, gobernu osoari.
 - **Konfidantza kuestioa edo arazoa**. Gobernuak eskatzen dio parlamentuari inbestiduran emandako fidantza **berrestea**. Hau ematen da arazoak suertatzen badira parlamentu eta gobernuaren artean, sistemak ezin duelako horrela funtzionatu. Iniziatiba gobernuak. Emaizta: onartzen bada, gobernuak funtzioetan jarraituko du. Aldiz, ez badu lortzen gobernuak dimititu egingo du.

- **Erresuma Batuan** galtzen badu konfiantza kuestioa bi aukera ditu. Edo dimititu edo parlamentua disolbatu eta berriz hauteskundeak ospatu.
 - **Zentsura mozioa.** Iniziatiba parlamentuak du. Konfiantza **kentzea**. Parlamentua da erantzukizun politikoa eska diezaiokeena gobernuari. Ondorioa: forza dezake gobernua dimititzea. Aurrera egiten badu mozio horrek, konfiantza kendu egiten zaio gobernuari, eta gobernuak dimititu egin behar du. Aldiz, ez bada aprobatzen zentsura mozioa, gobernuak
 - bere funtzioekin jarraituko du. Ulertzen delako inplizituki parlamentuaren konfiantza baduela.
- Sistema parlamentarioan, derrigorrezkoa da zentsura mozioa egotea. Beste konfiantza tresnak egon daitezke edo ez. Baina figura hau beharrezkoa da-
- **Parlamentuaren disoluzioa.** Gobernuak ez badu lortzen parlamentuaren gehiengoa, bere politika aurrera eramateko, aukera izango du parlamentua disolbatzeko eta hauteskunde berrietarako deia egiteko.
- Botere bakoitzak bere **funtzioak** zehaztuta dauzka.
 - **Botere exekutiboa** gobernuari dagokio eta ez estatuburuari. Estatu buruzagitzaren eredu polibleak sistema monarkikoetan eta sistema errepublikarretan honakoak dira. Monarkian erregea eta errepublikan parlamentuak hautatutako pertsona bat.
 - **Estatuburuaren** figura gobernutik bananduta dago. Estatuburuek ez dituzte benetako funtzio betearazleak, baizik eta funtzio sinboliko eta moderatzaileak.
 - Botere banaketa klasikoa ez da zuzenki betetzen. Gehiengo parlamentarioa duen kasuetan ez da dialektikarik egongo. Aldiz, sistema presidentzialistan bata bestearekiko independenteak dira, aparte aukeratuak izan direnez ez dago halako loturarik. Sistema parlamentarioan, parlamentuak babestu egingo duelako gobernua. Dialektika aldiz egongo da, bi sektoreen artean. Gehiengo parlamentarioaren eta oposizioaren artean.

2.3. Sistema semipresidentzialista

Aurreko bi sistemen arteko elementuak uztartzen ditu. **Sistema presidentzialistatik** hartzen duen elementua: estatuburua herriak aukeratzen du.. **Sistema parlamentariotik** hartzen du ezberdintzea estatuburua eta gobernua. Eredurik argiena: Frantzia. Portugal eta Finlandia ere hurbiltzen dira. Ezaugarriak:

- Botere exekutiboa ez dago botere bakar baten esku. Exekutibo bikoitza dela esaten da.
- Gobernuaren aukeraketa estatuburuak egiten du, baina aldi berean parlamentuaren konfiantza behar du. Gobernuak **erantzukizun politikoa** du parlamentuaren aurrean.
- Beraz, estatuburuaren eta parlamentuaren konfiantza behar ditu.
- Estatuburuak ahalmen exekutiboak ditu, hau da ez da sinbolikoa.

3. GOBERNU EREDUA 1978KO KONSTITUZIOAN

Gobernu eredua: **1.3. artikulua:** estatu espainiarreko forma politikoa **monarkia parlamentarioa** da. Konstituzioa egin zenean eztabaidatu egin behar zuten nola sartu Koroaren

instituzioa zuzenbidezko estatu sozial eta demokratikoan. Beraz, subiranotasuna herrian zegoen, botere banaketa, gobernu era parlamentarioa. Hiru lege:

- Estatu burutzaren oinordetza legea: 1946
- Juan Carlos de Borbon errege bezala aukeratu zuen legea: 1967

Sistema demokratiko batean Koroa sartzea ez zen lan erraza izan. Gobernu forma hitza ekidin zen eta forma politikoa jarri zen honen ordeaz. Estatu forma eta gobernu forma banaketa gainditu egiten du, eta anbiguotasunez esaten du **forma politikoa**. Anbigua da, horren barnean har daitezkeelako estatu forma eta gobernu forma. Baina espresuki erabili zen, ez bat ez bestea ez erabiltzeko. Honi zilegitasun demokratikoa eman zitzaion Konstituzioa erreferendum bidez onartzen. Erreferendumaren ostean, gaur egun arte ez da kolokan jarri erregearen figura. Beraz, Koroak Konstituzioan bere zilegitasuna baduela esaten da. Ezaugarriak:

- Ez du botere exekutiborik.
- Funtzio sinboliko eta moderatzaileak betetzen ditu.
- Posizio konstituzionala oso garrantzitsua da. Horren adierazle da, Konstituzioaren II. Tituluan araututa dagoela. Gainontzeko botereen ginetik jartzen da.

Bere garaian alderdi politikoen arteko kontsentsua lortzeko papera bete zuen.

Monarkia espresuki onartu zen kontsentsuzko adostasuneko formula bat bezala. Oso garai gogorak izan ziren, Frankismotik irten eta konstituzio berri bat sortu beharra zegoen. Zilegitasuna demokratikoa nola eman? Konstituzioa erreferendum bidez onartu zen, zilegitasuna emanez monarkia parlamentarioari.

2. IKASGAIA

PARLAMENTUA

1. PARLAMENTUA INDARREANGO ESPAINIAR ORDENAMENDU KONSTITUZIONALEAN

1.1. Ganbarabikotasuna

1.2. Ganbaren hautespen sistemak

1.3. Parlamentarien estatutua

1.4. Ganberen antolakuntza: egitura organiko

1.5. Ganbararen funtzionamendua

2. PARLAMENTUAREN FUNTZIOAK

2.1. Funtzio legegilea

2.2. Funtzio finantziarioa

1. PARLAMENTUA INDARREANGO ESPAINIAR ORDENAMENDU KONSTITUZIONALEAN

1.1. Ganbarabikotasuna

Aurrekari bezala Ingalaterran Parlamentua bi ganbaratan antolatua: lord eta komunak. Behe ganbara burgesiarena eta goi ganbara (lord) elizgizon eta aristokraten. Zabalkunde handia izan duen eredua izan da. Baina demokraziaren indartzearekin ganbarabikotasunaren indargaltzea eman da. Goiko ganbarak bere ezaugarriak galdu dituelako eta behekoak jaso. Salbuespenak estatu federalak dira, zeinetan goi ganbaran komunitate lurraldetarren ordezkaritza jasotzen duen.

1978ko Konstituzio aurretik, **Espainian** Erreforma Politikorako Legean 1977koan, jada ganbarabikotasunean oinarritutako sisteman oinarritzen zen. Konstituzioaren zirriborrotik hasita, Senatuaren aurreikuspena egiten zen. Konstituzioko III. Titulua, Gorte orokorrei zuzentzen die : 66-96 artikulua. **66.1ean** aurreikusten da senatuak eta kongresuak osatzen dituzte Gorte Nagusia. **Ganbarabikotasunaren aintzatespen Konstituzionala** hortxe dugu, 66.1ean.

Printzipioz **pareko organotzat** jo daitezke. Bai ordezkaritziari, bai funtzioei dagokionez. Horren arrazoiak 66.2an Gorte Nagusien ahalmenak aipatzen dituenean, ez du inolako bereizketarik planteatzen beraien artean. Baina 68-69 artikuluan ezberdintasun batzuk azaleratzen dira. **68.artikuluak**: Diputatuen **kongresuaren** aukeraketa, sufragio unibertsal libre eta zuzenbidez egingo da.

Horrez, gain ordezkaritza proportzionalaren printzipioa aintzatesten da. 69.1 arabera, **senatua** lurralde ordezkapenerakok ganbara da. Ez ditu herritarrak indibidualki ordezkatzeko, baizik eta lurralde entitateak edo kolektibitateak. Lurralde eremuak Autonomia Erkidegoak izan beharko lirateke. Baina, **69.2** artikulua arabera ez dira lurralde autonomoak, baizik eta, lurraldetar entitate ordezkatuak **probintziak** izango dira.

Probintzia bakoitzak 4 senatari aukeratzeko ditu, eta ondorioz kongresua aukeratzeko zirkuskrizioa den bezala, kongresuaren errepikapen baten aurrean gaude, neurri batean. 66.1 artikulua dioenez, senatariak ez dira lurralde ordezkariak, ez da zuzenean esaten. Baina Gorte Orokorrekin espainiar herria ordezkatzeko dutela esaten denez, senatua hein batean bai izango da herritarren ordezkaria.

Ondorioztatzen da→ senatua ez dela benetako ordezkaritza lurraldetarren ganbara, ez baita lurraldetasun irizpiderik erabiltzen . Hau bai erabiltzen da ordea, sistema federalistetan, non bigarren ganbara, estatu federatuetako ordezkariak osatzen duten.

Senatuaren bigarren ezaugarria: hausnarketa ganbara, bigarren irakurketa ganbara. Kongresuan izapidetzen diren lege proiektu eta lege proposamenak gero senatura pasatzen direlako, eta senatuak eztabaida ditzan. Bigarren irakurketa ganbara izenak esan nahi du, bigarren irakurketa lasaia, motelagoa dela, kongresuan ematen dena baino.

Ganbarabikotasun honi **asimetrikoa eta ezberdina** deitzen zaio.

- **Asimetrikoa**: ganbara bakoitzari bere funtzioak esleitzen zaizkiolako. Besteak ez du parte hartzerik izango bestearen funtzioetan. Adibidez, Kongresuari dagokio presidentearen inbestidura, konfiantza kuestioa planteatzea, edo zentzura mozioa planteatzea. Hiruetan, Senatuak ez dauka inolako parte hartzerik. Senatuak ere baditu eskumen propioak: gehiengo absolutuz baimendu egin behar du, gobernuak hartzen

dituen neurriak autonomia erkidego bat bere konstituzio eginkizunak betetzera behartzeko.

- **Ezberdina:** kongresua eta senaturaren funtzioak bereziak izateaz gain, balio ezberdinekoak direlako. Nabarmena da Kongresuak Senatuak baino garrantzia handiagoa duela oro har, adibidez, legegintza prozesuan, senatuak parte har dezake, baina azkenean Kongresua izango da senatuak ezarritako emendakinak edo ezarritako betoa onartzeko edo ez ahalmena duena.

Ondorioz, hasiera batean, parekotasuna dago, baina hurrengo artikuluetan ikusi, Kongresua senatuaren gainetik dagoela. Ezin daiteke lurralde ordezkapenerako ganbara kontsideratu Senatua, eta bigarren irakurketarako ganbara bai kontsidera daiteke.

2. Ganbaren hautespen sistemak

Diputatuen Kongresua

68. artikuluari erreparatu behar, ondorioztatu:

- Diputatuen gehieneko eta gutxieneko zenbakiaren ezarpena. Gutxienez 300 diputatu eta gehienez 400.
- Hautespen **barrutia** edo mugapea probintzia izango da. Eremu lurraldetarra izango da, non bertan inskribaturiko herritarrek legez aurreikusiriko ordezkariak hautatuko dituzten. Hauteskunde barrutia bata edo bestea izateak bere garrantzia du, hauteskunde azken emaitzan. Barrutia, probintzia baino Autonomia Erkidegoak hartuz gero emaitza ezberdinak izango ditugu.
- Diputatuak banatzeko irizpide mistoa:
 - o Hauteskunde barruti bakoitzak (probintzia bakoitzari) gutxieneko kopuru bat esleitzen zaio. Probintzia bakoitzak gutxienez 2 izango ditu, salbuespena Ceuta eta Melillak ordezkari 1.
 - o Beste jarlekuak biztanleriaren proportzioan esleitzen dira.
- Ordezkaritza proportzionalaren printzipioa. Alderi politikoei jasotako botuon arabera, jasoko dituzte eserlekuak. Baina ez du formula zehatz bat aipatzen.

Konstituzioko beste balore eta printzipio batzuk baldintzatzen dituzte. Hala nola, berdintasun printzipioa. Hauteskunde Eraentza Orokorren Lege Organikoaren arabera HEOL, LOREG. D'hont sistema erabiltzen da, baina aurretik baliozko boto guztien gutxienez %3a lortu duen kandidatura bakoitzari dagokion botoen kopurua ondoan jarri gehien lortu duenetik hasita. Hau da, baliozko botoen %3 baino gutxiago duten alderdiak baztertu egiten dira. Hau da boto kopuru minimo bat dago. Honekin lortu nahi da, gehiegizko zatiketa politikoa ekiditea. Alderdi txikiak kalterako, eta handien aldeko abantaila bat da. Nola D'Hont:

- Kandidatura bakoitzari lortutako boto kopurua lurralde dagozkion eskainu kopurua bestetan zatituko da.
- Zatiketa ondoren, zatidura handiena duenari esleituko zaio eserlekua.

Zatiduren arteko berdinketa kasuetan, boto gehiago dituenari esleituko zaio eserlekua. Boto kopuru berdina luketen kandidatura egonez, lehendabizikoa zozketa bidez erabakiko da eta ondorengoak alternatiboki.

Kandidaturek aurkezturiko zerrendak **itxiak eta blokeatuak** izango dira. Hautagaien ordena ezin da aldatu. Eta, aurkeztzen diren zerrendak bakarrik botatu daitezke. Bai gertatu da, gizon eta emakumeen berdintasun legea (2007koa) aplikatuz, oreka bat mantendu behar da hautagaien sexuari dagokionean. Honek esan nahi du, sexu bakoitzak gutxienez %40a ordezkatu behar du. Hau da egon daiteke batetik %60 ta bestetik %40ko ezberdintasuna, baina ez gehiago.

Eskainuen esleipena, kandidaturan barneraturiko hautagaien alde egingo da. Zerrendan lehenengotik hasita, ordenean esleituko dira. Diputatuen heriotza edo ezgaitasuna edo errenuntzia emanez gero, zerrendan ondorengo hautagaiari esleituko zaio, eta azkena balitz, ordezkoiari.

Senatarien hautespen sistema, senatuaren konposaketa:

69. artikuluan aurreikusia. Bi motatako senatariak:

- **Probintzialak:** probintzi barrutian hautatuak. Probintzia bakoitzak 4 senatari hautatzen ditu, populazioa kontuan izan gabe. Hala ere, salbuespenak daude: Kanaria Handiak, Mallorca eta Tenerifek 3 senatari dituzte. Irla txikiak: Menorka, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote, La Palma: senatari 1 . Hiri autonomoek: Ceuta eta Melillak: 2 senatari. Probintzia bakoitzari 4 senatari esleitzeak kritikak eragin izan ditu. Populazioaren arabera, batzuk gehiegi ordezkaturik egongo lirateke, eta beste batzuk gutxiegi. Baina hau hala da, lurralde ordezkariak direlako, eta ez populazio ordezkariak. Hautaketa sistema: **69.2:** sufragio unibertsal, libre, berdina, zuzen eta sekretu bidez egingo da. Gehiengoaren sistemaren arabera. Zerrendak ez daude blokeaturik. Probintzia baten 4 senatari aukeratu behar badira, gurutze bidez markatuko dira hautesleetatik zein nahi dituzun, baina soilik lautik hiru. Irletan, hirutik bi aldiz. Boto gehien lortzen dituzten senatariak, horiek dira aterako direnak.
- **Autonomikoak:** Autonomia Erkidegoek hautatuak. Bi irizpide jarraitzen ditu:
 - Autonomia Erkidego bakoitzari senatari bat esleitzen zaio. Hortik aurrera, lurraldeko milioi bat biztanlegatik beste senatari bat emango zaio
 - Izendapenari dagokionez, **69.5** artikulua, aurreikuspen bikoitza egiten du:
 - Hautaketa asanblada legegilea dagokio (gure kasuan eusko legebiltzarra).
 - Asanblada legegilerik ezean, Autonomia Erkidegoko Organu Kolegiatu Gorena izango da. Baina, gaur egun, autonomia erkidego guztiek dute beren asanblada legegilea.

Prozedura guztia, Autonomia Estatutuek zehaztu bezala egin beharko da. Betiere, proportzionaltasuna errespetatuz egin beharko da → ordezkaritza proportzionala. Proportzionaltasunak aipamen egingo lioke ganbararen konposaketa berari. **Iraupenari** dagokionez, **69.6:** senatua lau urtetarako hautatzen da. Hala ere, lau urte igaro aurretik, ganbararen desgitea ematen bada, senatari izateari uztea ere jasotzen da.

3. Parlamentarien estatutua

1. Parlamentari izantzaren eskuratzea, esekipena eta galera:

- **Lorpena:**

- Konstituzioak ez du aipamen gehiegirik egiten. Horregatik, ganbaren erregelamenduetara jo behar. Esaten duen bakarra da 70.2: ganbaretako partaideen kredentziala eta akten balioa, kontrol jurisdikzionalaren menpe egongo da, hauteskunde legeak dioenaren arabera HEOLO-LOREG. Baina ez da besterik jasotzen. Beraz, diputatuen kongresuko eta senatuko erregelamenduak izango dira gai hauek arautuko dituztenak.
- Desberdina litzateke parlamentari hautatuaren izantza eta parlamentari izantza osoa. Parlamentari hautatua izatea eta parlamentatuaren izantza osoa. Kongresuaren erregelamenduaren 20. artikuluan eta senaturen 12. artikuluan jasota.
- Parlamentari hautatua eta parlamentari izantza osoa ezberdintzea. Hautatua izatea da lehendabiziko baldintza. Zilegitasuna emango dio horrek. Baina, parlamentari funtzioa benetan egikaritzeko beste ukanbehar batzuk bete behar ditu. Hiru hauek parlamentari izantza osoa izateko beharrezkoak:

- Idazkaritza orokorraren Parlamentari denaren kredentziala azaldu beharra. Kongresuan edo Senatuan aurkeztu beharreko dokumentua: **kredentziala**. Hautatua izan dela frogatzen duen dokumentua. Dokumentu hori batzorde elektoralak emango duen agiria izango da.

- Bateriaezintasun arrazoirik ez egotea. **Bateriaezintasuna**: parlamentari hautatuak duen lanbideari begiratu eta erabaki ea duen lanbidea edo egon daitekeen egoera juridikoa, bateragarria den ala ez diputatu karguarekin. Azterketa horri ekin ahal izateko, parlamentari hautatuak daukan lanbideari edota kargu publikoari buruzko aitorten edo deklarazioa egin behar du. Eta hain zuzen ere, aitorten hori erabiliko da bateriaezintasun hori dagoen ikusteko. Kongresuko batzorde batean egiten da azterketa hori, diputatuaren estatutuaren komisio edo batzordeak egingo du, eta **senatuan bateriaezintasun batsenatuko bateriaezintasun komisioan. Bateriaezintasun kausaren bat balego, ganbarako plenoari bidaliko lioke proposamena, betiere arrazoitua. Plenoak erabakiko du baina aurretik batzordeak aztertzen du.**

Bateriaezintasun kausaren bat badago, eta hori onartzen bada, parlamentariak eskainua edo bere jarduera bateraezintasunaren artean aukeratu beharko luke. Aukeraketa egin behar, du eta ez badu ezer esaten, ulertuko da eskainuari uko egin diola.

- Parte hartzen duen lehendabiziko plenoan **konstituzioari men** egingo diola hitz ematea. Konstituzioa errespetatuko duela zin egitea. Bi arazo: 1983an eta 1989an. Bietan Herri Batasuneko parlamentariekin gertatu

zen. 1983koan, hautatuak izan ziren parlamentarian “Esnaola Solabarria kasua”, baina izantza osoa ez zuten, eta pleno horretara ez ziren joan. Beraz, men egitearen baldintza ez zuten bete. Hala ere, bazituzten parlamentarien eskubide eta prerrogatiba guztiak. Eta ekiditeko ez egitea men Konstituzioari, orduan jarri zen beharrezko baldintza hau egitea. Espresuki horregatik eskatu zen baldintza hau. Parlamentari izantza osoa lortzeko beharrezko baldintza da. Bete ezean parlamentari hautatua litzateke, baina ez izantza osokoa. Hau gertatu zenean, izantza osoa izateko eskubidea kendu zieten, eta Auzitegi Konstituzionalera jo zuten. Aldiz, honek esan zuen beharrezkoa zela Konstituzioari men egitea. Auzitegi Konstituzionalak esan zuen Konstituzioari errespetua galdatzea exijitzea, guztiz Konstituzionala dela. 1989an berriz ere hauteskundeak izan ziren, eta arazo juridiko berri bat sortu zen. Zin egitearen **formaren arazoa** planteatu zen. “Juro o prometo” zen onartuta zegoena. Hau ez zegoen erregelamenduetan, baina presidentziak ezarri zuen formula hori. Eta hori zegoen onartuta. HBko parlamentariak lehen gertatutakoa ikusita, beste formula bat erabiltzea “por imperativo legal juro o prometo” → “legearen aginduz zin edo men egiten dut”. “Idigoraz Aizpurua eta Alkalde” kasua, izantza osorik ez zutela erabaki zen. Helegitea jarri zuten eta Auzitegi Konstituzionalak, forma hau onargarritzat hartu zuen.

- **Esekipena** - suspensión

Erregelamenduek, senatariok esekipena aurreikusi eta hiru arrazoi:

- Barne zehapen disziplinarioagatik: adibidez, osoko bilkura eta plenoetara joatea baldintza da. Ez badoaz behin eta berriz arrazoirik gabe, erregelamenduak baditu zehapen disziplinarioak. Horrelakoetan parlamentarioen esekipena gertatuko litzateke.
- Prozesatzeko auto irmoa dagoenean: kongresuak baimena eman badu eta parlamentaria prebintziozko presondegi batean badago. Epaileak lehenengo ikertu egiten du, eta datuak badaude inplikazioen bat dagoela erakusten dutena, prozesatzeko autoa ematen du. Horrek ez du esan nahi kondenatua denik. Nolabaiteko arrazoiak daudenean leporatzea, momentu horretan.
- Epai irmo kondenatzaileagatik. Irmoa, firme ez dago aukerarik helegite bat tarteratzeko.

- **Galera**

Kongresuko erregelamenduak zabalago jasotzen du, honekin behin betiko da hau, aurrekoa behin behineko. Kausak:

- Parlamentariaren heriotza edo desgaitzea. Desgaitzea epai judizial firme baten bitartez.
- Parlamentariaren errenuntzia. Uko egitea.

- Mandatuaren iraungipena. 4 urte igarota. Edo 4 urte baino lehen ganbara desegiteagatik.
- Parlamentariaren hautaketa edo izendapena deuseztea, erabaki judizial irmo baten bitartez.

2. Bateriaezintasuna

Kontzeptua: Parlamentari mandatuaren egikaritzarekin batera eduki ezin diren karguak parlamentari mandatuaren egikaritzarekin batera, eduki ezin diren karguak edo egoera juridikoak izango dira.

Helburua: Parlamentarien independentzia mantentzea, estatuko beste botereekikoa, indar sozial eta politikoez, funtzioak egokitasun osoz betetzeko, kanpo eraginik gabe.

Bateriaezintasuna eta hautaezintasuna bereizi behar dira: **Hautaezintasuna** hautespen prozeduran planteatzen da, lehenago. Hauteskundeak burutu baino lehen. Zenbait kargu dituzten pertsonak kandidatu bezala aurkezteko aukerarik ez dutelako. Beraz, hautaezintasuna, hautatua izan aurretik. Bere objektua, hauteskunde prozeduraren erregular eta garbia da. Auzitegi Konstituzionalak dio, indarrengo sistemak biak barneratzen dituela. Hau da, batetik, hautagai bezala aurkeztu ezina (hautaezintasuna) eta bestetik, kargura iristeko ezintasuna (bateriaezintasuna). Nola barneratzen dira biak? Hautaezintasunak kargua ez lortzea baitakar.

Konstituzioak nahiz eta Hauteskunde Legea igorpena egin, gutxiengo kausa batzuk ezartzen ditu **70.1** artikuluan.

- Auzitegi Konstituzionaleko kideak.
- Estatuko Administrazioako Goi mailako karguak. Gobernuak kideak salbu.
- Herriaren defendatzailea.
- **Jardunean** dauden magistratu, epaile eta fiskalak.
- Lanbidez militarren direnak eta polizia eta segurtasun gorpuetako kideak.

Hauetz gain, Konstituzioaren **67.1**ek beste bi bateriaezintasun kausa jasotzen ditu.

- Ezingo dela bi ganbarekiko kide izan **aldi berean**. Ezin diputatu eta senatari izan aldi berean.
- Autonomia Erkidegoetako asanblada legegileetako kideak ezingo dira kongresuko diputatuak izan **aldi berean**.

3. Prerrogatibak

Konstituzioak parlamentarien zenbait abantaila jasotzen ditu, **71** artikuluan.

Historikoki beste ganbarekiko independentzia bermatzeko erabili izan dira. Ezin dira parlamentarien pribilegio bezala ulertu, ez baitziren parlamentarien onurarako sortu, baizik eta parlamentuaren onurarako. Gaur egun korporatibismoagatik, hau da talde baten kide izateagatik babes bat izateko. Baina teorian parlamentuak bere funtzio konstituzionalak bete ditzan, berebizikoa da Ganbaren borondate askea bermatzea.

- **Bortxezintasuna.** Parlamentari bortxaezintasunari esker, parlamentariak ez dira berain kargua dela eta azalduko iritzi eta adierazpenen erantzule juridiko izango. Hau da, parlamentariak babestuta egongo dira ematen dituzten iritzi, adierazpen eta botoengatik. Eta galarzi egiten da parlamentarioen gaineko edozein prozedura, prozedura horretan parlamentarioei beren funtzioetan azaldutako iritzi eta adierazpenak epaitu nahi direnean. Ez du esan nahi, parlamentarien adierazpen guztiak babestuta daudenik. Baizik eta muga batzuk daude, Auzitegi Konstituzionalak hala esan zuen 51/1985 epaian.
 - **Muga materiala:** edozein jardura ez da babesten, baizik eta borondate adierazpen edo iritzietara mugatuko litzateke.
 - **Muga funtizonala:** zalantza planteatzen da ea parlamentariaren muga guztiak barneratzen dira edo funtzio parlamentarioetan bete dituenak, ganbarako kide gisa. Iritzia non? Parlamentuan, irratian, telebistan? Irizpide mugizkorra erabili du eta bortxaezintaunaren helburua eztabaida parlamentarioei babesa ematea litzateke, sustatzen direnak órgano barruko eztabaidak izango lirateke. Eta ganbaratik kanpo, bakarrik ganbaran emandako iritzia plazaratzeko bakarrik badira. Gauza bera esateko bada bai, baina bestela ez. Ganbara barruan bai, eta ganbaratik kanpo ere soilik funtzio parlamentarioen barnean baldin bada.
- **Inmunitatea.** Diputatu eta senatariak ezingo dira atxilotu eta prozesatu egoera zehatzetan baino. Horrez gain, beharrezko litzateke prozedura berezi bat jarraitzea. Egoera zehatzei deitzen zaie → infraganti, gori gorian. Bere agintaldiak dirauen bitartean, diputatu edo senataria delitu gori-goriaren kasuan soilik atxilotu ahal izango da. Horrez gain, dagokion ganbararen baimena beharrezkoa izango da inkulpatu eta prozesatua izateko. Beraz, ganberak baimena eman beharko dio eskuduntza daukan jurisdikzioari “suplikatorioa” edo erregu idazkia emanez. Hau da, epaitzeko parlamentari bat, eta aurrez prozesatzeko, ganbarak bere baimena eman beharko du. Suplikatorio edo baimen hau ematean, jarraitu beharreko prozedura ezartzen dute eta ganbarak arrazoiren bat eman behar du erregu idazkia ukatzeko. Arrazoia bakarra da: eskakizuna jazarpen politiko baten existentziarekin lotzea. Hau da, hemen babestu nahi dena da jazarpen politikorik ez dutela sufritzen parlamentarioek. Horregatik ganbarak baimena eman behar du. *Jazarpen politikoa: persecución política, bere ideia politikoengatik leporatzen diotela ekidin nahi da.
- **Foru berezia.** Printzipioz hiritar guztiok epaituak izatekotan legeak aurreikusten duen epaitegiaren aurrean egingo zaio epaiketa. Baina, kasu honetan diputatu eta senatariek Auzitegi Gorenaren zigor sala izango da parlamentarien aurkako kausa aztertuko duena. Suplikatorioa onartzen badu ganbarak, aurretik, Auzitegi Gorenaren zigor sala izango da parlamentarioen aurkako kausa aztertuko duena. Horregatik foru berezia, gainerako hiritarrok ez daukagulako hori.

4. Eskubide eta betebeharrak

Erregelamenduak zenbait eskubide antzaitzeten dizkie ganbaratako kideei beraien funtzioak egoki betetzeko helburuarekin. Horien artean, eskubide garrantzitsuena, **esleipen ekonomikoa**

izango litzateke. Hau da, EK **71.4** arabera, senatari eta diputatuek ganbara bakoitzak ezarritako asignazio bat jasoko dute. Kongresuko erregelamenduaren 8.1 eta senatuko erregelamenduaren 23.1 artikuluan jasota dago konstituzioan jasotakoa. Esleipen honekin senatari eta diputatuen autonomia eta independentzia bermatzea da helburua. Beraz, ordainsari egokia premiazkoa izango litzateke funtzio parlamentarioan jarduteko.

Nahitaezkoa litzateke eskubide hau bateraezintasunekin lotzea. Hau da, beste zenbait lanbide eta funtzio galarazita izatearekin. Orduan, konstituzioak ez du beste eskubideren aipamenik egiten, berriz ere ganbaratako erregelamenduetara jo behar dugu, eta hauetako batzuk **eskubide-funtzio** edo **eskubide-betebehar** izango lirateke. Hau da, aldi berean eskubide eta behar dira. Esaterako, plenoetara joatea eskubidea da baina baita betebeharra ere. Plenoetara joatea, batzordeetara joatea, bozkatzea, gutxienezko misio edo batzordeko kide izatea, administrazio publikoetatik informazioa jasotzeko eskubidea... Zehazki **betebeharren** artean aipamen berezia merezi du parlamentariak beraien ondasun eta jarduera ekonomikoei buruzko deklarazio notariala egitea.

Parlamentari izaera ezin dute erabili jarduera merkatal eta industrialetarako. **Galarazi** egiten da parlamentariak izan dezakeen interes batzuk, baldin eta jarduera merkatal eta industrialetara dedikatzen bada.

1.4.Ganberen antolakuntza: egitura organikoa

Erregelamendu parlamentarioak

Ganbaren barne funtzionamenduaren araudiak dira. Ganbara bakoitzak bere erregelamendua dauka. Erregelamenduek autoarautzeko eskuduntzaren adierazle dira. Ganbarek aurreikusita dute 3 modutako autonomia: Autonomia Parlamentarioa, aurrekontu autonomia eta autonomia administratiboa. Hirugarren honetan kokatzen da haxe. Ganbarek erabakitzen dute antolaketa eta funtzionamendua, EK 72.1.

Planteatzen den arazoa erregelamenduekiko: ea lege indardun arauak diren edo arau bereziak diren. Alde batetik, argi dago, lege formalak ez direla. Ez dutelako jarraitzen prozedura legegilea. Bestetik, erregelamendu administratibotzat ezin dugu hartu. Zeren ez ditu botere exekutiboak onartu. Botere legegileak baizik. Zer dira beraz erregelamendu parlamentarioak? **Lege indarra duten arau bereziak.** Hala da batetik, Auzitegi Nazionalak esan duelako konstituzionalitate kontrolpean daudela. Eta bestetik, ordenamendu juridikoan, ondorio juridikoak sortzen dituztelako.

Talde parlamentarioak

23-29 artikulua bitartean aurreikusita daude. Bere garrantziari dagokionez, gaur egun parlamentarioak indibidualki hartuta ez dute indarririk. Zeren hautsleek bere konfiantza alderdi politikoei ematen diete. Eta horixe da ganbaran islatzen dena. Ondorioz, talde parlamentarioak, parlamentario taldeak dira, bere jarrera edo joera ideologikoagatik. Taldeen helburua bizitza parlamentarioa erraztea izango litzateke.

Osaketari dagokionez, erregelamenduek zenbait baldintza ezartzen dituzte, eta horrela **Kongresuan** gutxienez 15 diputatu beharko dira, taldea osatzeko. Hala ere, badaude beste bi aukera taldea osatzeko.

- Bost diputaturekin nahikoa izango da baldin eta kandidatura horrek estatu osoko %5a lortu badu.

- Barrutiko botoen %15a lortu badu.

Senatuan aldiz, gutxienez 10 senatari behar dira taldea sortzeko. Jarduerari dagokionez, taldeko kideen kopurua jaitsiko balitz, edo galdatutako baldintzak ez baldin badira betetzen, diputatu horiek talde mistora pasako lirateke.

Partidu berdineko kideek nahitaez talde berdina osatu behar dute. Aldiz, talde berdinean egon daitezke alderdi politiko ezberdinak.

Talde parlamentario batean, Senatuan, Autonomia Erkidego ezberdinetako kideak badaude, **lurraldetar taldea** egiteko aukera dute. Gutxienez 3 senatariz osatuta egon behar delarik. Honen arrazoia, senatuaren izaera lurraldetarra da. Autonomia Erkidegoak ordezkatzan baditu, halako taldeak sortzea onartzen da.

Zuzendaritza organoak

Hiru organo ditugu:

- **Presidente.** Autoritate nagusi edo gorena izango da Ganbarako presidentea. Hautaketa erregelamenduek arautzen dute. Oso antzekoa da kongresuan eta senatuan.
 - **Kongresuari** dagokionez, diputatu bakoitzak izen bat ezarrikok du eta gehiengo absolutua lortzen duena izango da presidentea. Inork ez balu lortuko gehiengo absoluturik, boto gehien duten bien artean egiten da bozkaketa. Eta gehien lortzen duena hori izango da presidentea. Beharrezkoa da prestigioa duen pertsona taldeen artean. Kontuan izaten da nork duen prestigio gehien.
 - **Funtzioak:**
 - Funtzio konstituzionalak ezartzen zaizkio. Erregeak gobernuko presidentearen proposamena kongresuari egitean, kongresuko presidentearen bitartez egin beharko du. Eta azken honek, Kongresuak, berronetsi edo errefrendatu egin beharko du. Erregeak kongresuari proposatu gobernuko presidentea zein izango den. Baina derrigorrez Kongresuko presidentearen bitartez egin behar du. *Errefrendatu: kongresuko presidenteak berretsi egin behar du erregeak. Berretsi parlamentuak egiten du ondoren.
 - Plenoko eztabaidak gidatu.
 - Erregelamendua bete eta betearazi.
 - Erregelamendua interpretatu zalantza kasuetan. Hutsune kasuetan esatea zer den erregelamenduak arautu gabe baina esan beharko lukeena. Interpretatu eta hutsuneak bete.
 - Ganbara barruko polizi eskuduntza eta botere administratiboak.
 - Ganbararen ordezkaritza. Mahaiaren partaidea izango da.
 - Nahiz eta zenbaitetan bere iritzia eman behar, presidentea da botere erabakior handiena duena.
- **Mahaia.** 72.2 artikuluan arautua. Ganbara bakoitzeko organo zuzendaria edo erretorea da. Teorian mahaian jarrera partidistatik gabe jokatu behar da.

- **Osaketa:**
 - Ganbarako presidentea
 - Lau presidenteorde kongresuan, senatuan 2
 - 4 idazkari.
 - Letratua
- **Funtzioak:** orokorrean bi ganbarenak:
 - Ganbaren jardueraren puntu orokorrak ezartzea.
 - Plenoen eta komisioen egutegia egin, lanen programazioa.
 - Organo ezberdinen arteko koordinazioa.
 - Barne erregimena.
 - Espedienteen traditazio administratiboa
 - Barne gastuak erabaki
 - Baliabide materialen horniketa.
- **Bozerramaileen batzarra.** Elementu garrantzitsua da talde parlamentarioak bezala, nahiz eta talde modernoak izan.
 - **Osaketa:**
 - Talde parlamentarioetako ordezkariak daude. Bakoitzeko ordezkari bat. Ganbarako presidentek presidituko du batzarra.
 - Bilerak noiz izango diren gobernuari jakinarazi beharra dute, gobernuak ordezkariaren bat bidaltzea nahi badu, hala egin dezan. Talde parlamentarioek garrantzia handia hartzen dute.
 - **Funtzioak:** erregelamenduek ez dituzte gehiegi arautzen, baina bi azpimarratu:
 - Gobernuaren eta ganbararen arteko harremanez arduratuko dira
 - Plenoaren eguneko gai ordena egitea.
 - Erabakiak neurrizko botoa, *boto ponderado*, irizpidez hartuko direla. Bozerramaile bakoitzak bere talde parlamentariaren neurriaren arabera izango du botoa. Talde parlamentario nagusiak botoaren balioa baldintzatuko du. Boto guztiek ez dute balio bera.
 - Kutsu politiko gehiago du, mahaiak berak baino. Gai politiko ezberdinen gainean akordioak etab. Lortzen dituzte. Mahaiak kutsu administratiboagoa dauka, eta honek politikoagoa.

Organo ekoizleak

- **Plenoa:** Funtzionamendu organoen artean garrantzitsuenak da. Erabakien onespina ematen da, eztabaidatu eta bozkatu ondoren. Ganbarako kide guztiek osatzen dute.

Gobernuko kideak ere joan daitezke plenoetara, baina soilik izango dute ahotsa botorik ez. Beste ganbaratako kideek berdin. **Sesioei** dagokionez EK-ko 73. Artikuluak dio bi direla sesioen garai arruntak. Sesio edo batzaraldi. Bat irailetik abendura eta bestea otsailetik ekainera. Printzipioz, sesio hauek publikoak dira. Baina badaude salbuespenak. Horren adibide dira kazetariak etab. Egoten direla.

- **Komisioak edo Batzordeak.**

- **Zer da?** Lan parlamentarioa bideratzen duten organo erregularrak. Gaur egun, gero eta gehiago plenoan hartu beharreko erabaki eta lan asko batzordeei transferitzen zaizkie. Batzordeak pertsona gutxiagoz osatua baitago. Aldiz parlamentari guztiak daude plenoan. Bestetik, talde espezializatuagoak dira. Eta horrek lana arintzea dakar. Eztabaida teknikoa errazagoa da, adituak baitira. Horregatik esan dezakegu batzordeak lan parlamentarioaren ardatz bilakatu direla eta alderdi politikoen arteko konpromisoa eta lortzeko foro egokienentzat hartzen dira. Akordioak errazago → txikiak direlako. Horregatik esan daiteke, oinarritzko lana batzordeetan betetzen dela. EK 75.1 artikuluan batzordeak ganbaren funtzionamendurako organoak direla esaten du.
- **Osaketa:** talde parlamentari guztien parte hartzea eman beharko litzateke. Eta zehatz mehatz taldeen garrantzi numerikoen arabera izango da. Talde parlamentario bakoitzari dagokio bere barnean aukeraketa izendapena egitea. Kongresuaren kasuan mahaiak ezarriko du komisiotako kideen kopurua. Aldiz, senatuan 25 kidekoak izango dira. Plenoak komisiok lege proposamenak edo proiektuak onartzeko eskuduntzak transmititu diezaike → EK 75.2.

- **Motak:**

- **Iraunkorrak:** kongresuaren eraketa sesioaren ondorenko 10 egun barru osatu beharko lirateke. Iraunkor deitzen dira, legealdi osoa irauten baitute. Iraunkorren artean azpimultzoak:
 - **Legegileak:** gobernuko departamentu ezberdinen antzera antolatuko dira. Aurrekontuak, hezkuntza, kultura, kanpo arazoa, justizia. Gobernuko sail bakoitzeko gutxi gora behera batzorde legegile bat egongo da.
 - **Ez legegileak:** erregelamenduarena, diputatuen estatutuarena eta eskariarena.
- **Ez iraunkorrak:** lan zehatz batetarako jaioak dira. Lan hori bukatzean, iraungiko lirateke. Edozein kasutan legealdia agortzen denean, nahiz eta lana ez amaitu.

- **Senatuan** kongresuko erregelamedua jasotzen duena errepikatzen da eta daude:

- **Iraukorrak:**

- **Legegileak**
- **Ez legegileak**

- **Ikerketakoak eta bereziak.**

- **Diputazio iraunkorra.** EK 78. Artikuluan jasoa. Erakundearen jarraipena islatzen du. Ganbarak ordezkatuak lituzke bakoitzak berea izango duelarik. Kongresuak eta Senatuak bakoitzak berea. Fikzio juridiko bat dela esan dezakegu: ganbarak funtzionatzen ez duenean funtzionatzen baitu funtzionatuko balu bezala. Ez dira parlamentari guztiak, baizik eta gutxi batzuk. Eta horiek, talde parlamentarioak ordezkatuak lituzkete. Printzipioz alderdi guztiak ordezkatuak egongo lirarteke.

Gutxienez 21 kide izan behar ditu.

- **Funtzioak:**

- Ganbaren ez ohiko bilkura eskatzea. Egitate bereziren bat sortu denean.
- Batzarraldi sasoia ez bada, edo ganbarak desaginda badaude beste 2 funtzio:
 - Gobernuaren lege dekretuen kontrola egingo dute.
 - Alarma, salbuespen eta setio egoeren deklarazio eta luzapenaren kontrola dagokio.
 - Ganberen botereen zainketa. Ganbarak bildurik ez daudenean.

Funtzioak egikarituak ditu gorte berriak aukeratu arte.

1.5. Ganbararen funtzionamendua

Legealdia: 4 urte iraungo du EK 68.4 eta 69.6 artikuluetan aurreikusia dago. Baina aurreikusia dago baita ere lehenago desagitea.

Batzarraldi sasoia: ganbarak urtean batzarraldietarako bi ohizko epe izango dituzte (iraila-abendua; otsaila - ekaina). Bi garaioz gain, ez ohiko batzarraldietan biltzeko aukera izango dute. Hauek bilduko dira, gobernuaren eskariz, diputazio orokorraren eskariz, edo bi ganbareta kideen gehiengo osoaren eskariz.

Deialdia nahitaezkoa: Beharrezkoa da parlamentarien bilkura bat legezkota dela esan ahal izateko. Erabakiak hartzeko reglamentarioko bilduta egon beharko direla dio konstituzioak. Ez badago konbokatoria ongi eginda, bilkura ez da legezkota izango.

Quorum: galdata egiten da, bere kideen gehiengoaren asistentzia galdatuko da, kideen kopuruaren erdia gehi bat. 79.1 artikuluan jasoa.

Eguneko gai ordena: beharrezkoa izango da. Tratatu beharreko gai zerrenda. EK 80 artikuluen arabera.

Sesioen publikotasuna: sesioak publikoak izan beharko dira, plenoen publikotasun printzipioa jarraituz. Hala ere, salbuespenak badaude Kongresuaren kasuan:

- Gehiengo osoaren akordioa ematen denean, sesio publikoa izan ez dadin.
- Ganbararen edo kideren baten ohorea jokoan dagoenean.
- Diputatuen estatutuaren komisioak edo ikerketa komisioak aurkezturiko proposamenak aztertzen direnean.

Senatuaren kasuan bi salbuespen:

- Gehiengo osoaren akordioa ematen denean.
- Gobernuaren edo 50 senatarien eskari arrazoitua ematen den kasuetan.

Beraz, komisioen biltzarrak printzipioz ez dira publikoak izango.

2. PARLAMENTUAREN FUNTZIOAK

2.1. Funtzio legegilea

2.1.1. Sarrera.

Parlamentuen funtzio klasikoena da. Parlamentuak estatuko botere legegile izenarekin ezagutzen da Funtzio legegileak eraginkortasun orokorra duten arauen juridikoen onarpena suposatzen du. Funtzio **normatiboa** dela esan daiteke. Parlamentuak ez du arau juridikoak emateko monopolioa, ez da tituludun bakarra. Zenbait salbuespen daude: lege dekretuak eta dekretu legegileak → gobernuak egiten dituzte. Indardun legeak dira.

2.1.2. Ekimen legegilea

2.1.2.1. Kontzeptua

Garrantzi handiko ekimena prozedura legegileari hasiera ematen baitio. EK 66.2. artikulua Gorte Orokorrei esleitzen die Estatuko botere legegilearen titularitatea. Autonomia Erkidegotan banatuta badago estatu Espainiarra, Autonomia Erkidegoetako asanblada legegileei dagokie, beraiei dagokien lurralde eremuan botere legegileen egikaritzak. Gure asanblada legegilea: eusko legebiltzarra. Funtzio legegilearen egikaritzak prozedura legegilea izango du bere oinarrian. Prozedura legegilean barneratuko dira legearen sorrerarako beharrezkoak diren ekintza guztiak Lehenengo ekimenetik eta argitalpena arte. EK 87 artikulua, ekimen legegilea honako hauei esleitzen dira:

- Gobernua, diputatuen kongresua, Senatua, Autonomia Erkidegoetako Batzarrak eta herri ekimen legegilea.

2.1.2.2. Gobernua

Legedi gehiena gobernuaren lege proiektu bidez hasten diren prozeduren bidez onartuak izaten dira. Gobernuaren iniziatiba honi lege proiektua deitzen zaio. Ministro kontseiluak onartu behar ditu eta **lege proiektu** izena hartzen dute. Ondoren diputatuen kongresura igortzen dira eta lehentasuna izaten dute aipatutako beste subjektuek aurkeztu dituzten proposamenen aurrean.

2.1.2.3. Diputatuen kongresua eta senatua

Bi ganbarek dute aukera beraien testuak aurkezteko eta testu hauek hartzen duten izena: **lege proposamena**. 15 diputatu edo talde parlamentari batek aurkeztu beharko dituzte. Senatuan, 25 senatarik edo talde parlamentario batek. Lege proposamena senatuan sortu bada, kongresura

igorriko da tramitazioa edo hizapidetza has dadin (EK : 89.2, 125 artikuluetan). Behin lege proposamena diputatuen kongresuan dagoelarik, argitaratu egiten da. Eta, gobernuari igorriko zaio honek bere iritzia azal dezan: adostasuna edo desadostasuna.

2.1.2.4. Herri ekimen legegilea

EK 87.3 artikulua herritarrei ere esleitzen die ekimen legegilea egikaritzeko eskuduntza. 500.000 hiritarren sinadura behar dira, onartzeko tramitatzen. Batzorde sustatzaile baten **mahaian** aurkeztu beharko du. 9 hilabeteko epea dago sinadura horiek lortzeko. Badaude gai batzuk ekimen legegile honetatik kanpo geratzen direnak. EK 87.3 artikuluan jaso. Materiak: lege organikoen materiak, nazioarteko gaiak, zergen gaiak eta grazi prerrogatibari dagozkionak. * Grazi prerrogatiba: eskubidea dauka gobernuak pertsona batzuei salbuesteko egin dituzten delituak.

Herri ekimenari buruzko lege organikoa dago 3/1984koa, martxoaren 26koa eta honek ere zenbait kanpoan uzten ditu: planifikazio proiektu ekonomikoei buruzko gaiak eta estatuaren aurrekontu orokorra. Erreserba konstituzionala dago, gobernuari erreserbatzen zaizkio.

Eskari hau ezeztatzeko arrazoia: gai berari buruz lege proiektu edo lege proposamen bat tramitatzen egotea.

2.1.2.5. Autonomia Erkidegoetako batzarrak

Ez da berez ekimen legegilea, baizik eta ekimen legegile batetarako proposamena. EK: 87.2 Autonomia Erkidegoetako batzarrek aukera dute gobernuari lege proiektu bat onar dezan eskatzeko. Horrez gain, diputatuen kongresuko mahaian lege proposamena aurkezteko aukera izango dute. Lege proposamen bat defendatzeko 3 kideetako delegazio bat bidali ahal izango dute.

2.1.3. Prozedura legegile arrunta.

2.1.3.1. Prozedura legegile arrunta

Fase garrantzitsuena Gorte Orokorren fasea izango da. Fase horietan pausu hauek jarraitu:

emendakinen aurkezpena, Emendakinen azterketa ponentzia baten aldetik, Ponentziaren txostena, Dagokion batzordearen txostena aztertu eta bozkatu.

2.1.3.2. Eztabaida diputatuen kongresuan (aurrez aipatutako faseak)

Proposamen edo proiektuaren argitalpena ematen da eta eztabaida planteatu diputatuen kongresuan. Proposamen edo proiektuari **emendakinak** jartzeko aukera egongo da eta emendakin hauek bi motatakoak izan daitezke:

- **Osotasunerako emendakinen fasea:** enmiendas a la totalidad → guztiz bertan behera aldatu nahi dela proiektua. Ez da batere gustatzen, eta gobernuari berriz bueltatu nahi zaio berriz egin dezan.

- Talde parlamentarioek aurkezten dute eta plenora doaz zuzenean beratan eztabaidatuak izateko. Salbuespena dago: ezingo dira osotasunerako emendakinak jarri Kongresuaren Lege proposamenetan eta Herri Ekimenetik datozen proposamenetan. Gobernutik datozen lege proiektuetan eta Senatuaren lege proposamenetan aldiz bai. Gehiengoa ematen da gobernutik datorrenean, helburua bueltatzea gobernura honek beste bat aurkez dezan.
- **Emendakin partziala:** Batzorde fasea Proiektu edo proposamena dagokion batzorde edo komisiara igorriko da. Bertan aurkeztuko dira Bai diputatu zein talde parlamentarioek jarritako emendakinak. Batzorde edo komisiok ponentzia bati igorriko dio testua eta honek txosten bat garatuko du jatorrizko testua eta emendakinei buruz. Ponentzia: batzordearen barruan lan talde txikiago bat.

Ondoren txosten hori komisiara igorriko da eta komisioko kideen bozketa bidez eta horrela diktamena onartuko da, azkenik plenora igorriko da, bertan botatua izan dadin eta erabakiko da plenoan zein testu onartzen den lege proiektuarena edo emendakina.

Plenoa → osotasunerako emendakinak → ez batzorde edo komisiokoa → testua emendakinak baztertu → ponentziak ** eskema begiratu**

2.1.3.2. Eztabaida Senatuan

Horren ondoren, aprobatzen bada Plenoan, Diputatuen kongresuko presidenteak senatura igortzen du, Kongresuan onarturiko testua. Betoa ezartzeko bi hilabeteko epea dago. Emendakinak proposatzeko ere bi hilabeteko epea izango dute.

2.1.3.3. Iritzi ezberdinak Kongresu eta Senatuaren artean

Kongresura bidaliko da berriz ere testua, eta kontrako iritzirik egon ezean, testua **errege santzioa** jasotzeko prest dago. Baina senatuak beto eskubidea egikaritzen badu, Kongresuak 2 aukera:

- Senatuaren betoa gainditu dezake eta lege proiektua edo lege proposamena aurrera atera gehiengo absolutu bidez, testuari onarpena emanaz.
- Bi hilabetez zain egon eta gehiengo sinple bidez onarpena eman berriro aurretik senatura igorritako testu berari.

Bi hauekin senatuan jarritako betoa bertan behera geratzen da. Aldiz, emendakinak jarri baditu Senatuan, Kongresuak hauek eztabaidatu beharko ditu eta gehiengo sinple batez onartu edo ezetsi beharko ditu.

Ondorioa: prozedura legegileari dagokionean Kongresuan pisu eta indar gehiago du Senatuaren aurrean. Beto eskubidea bera ekidin baitezake.

2.1.4. Prozedura legegilea bereziak

Bi prozedura mota berezi daude:

- Konstituzioak jasotzen duenez, lege mota batzuekin lotzen diren prozedurak: lege organikoak, erreforma konstituzionala, Autonomia Estatutuak, eta beraien erreforma eta aurrekontu legea.

- Konstituzioak eta erregelamenduak aurreikusten dituzten prozedura bereziak baina gai zehatzei lotu gabe. Prozedura berezi orokorrak deitu. Honakoak dira: plenoan irakurraldi bakarra egiteko prozedura, plenotik pasatu gabe, batzordean tramitazio osoa egiten duen prozedura eta larrialdiko prozedurak.
 - **Plenoan irakurraldi bakarra egiteko prozedura:** Ez da konstituzioan jasotzen, erregelamenduan baizik. Erabiliko da zenbait lege proiektu edo proposamen onartzeko. Prozedura hau erabiltzearen arrazoiak:
 - Testuaren sinpletasuna.
 - Talde parlamentarioen arteko erabateko adostasuna.

Horrelako egoera bat suertatuz gero ez da beharrezkoa izango Batzordean eztatuidatu eta bozkatu beharko. Nahikoa baita, ganbarako plenoan irakurraldi bakar batez onartzea. Plenoari dagokio prozedura hau erabiltzearen erabakia hartzea, betiere mahaiak proposaturikoa eta bozeramaileen batzarra entzun ondoren .
 - Plenotik pasatu gabekoa: Konstituzioan jaso dago eta bere arabera, plenoek batzorde legegile iraunkorretan delegatu dezakete testuen tramitazioa. Aukera dauka edozein momentutan errebokatzeko. Aurrekoaren kontrakoa. Batzordean eztatuidatu, bozkatu eta bertan erabakitakoa ontzat eman. Prozedura hau ezin izango da eman, ondorengo gaietan:
 - Erreforma konstituzioanala
 - Nazioarteko gaiak
 - Lege Organikoak
 - Estatuaren Aurrekontu orokorrak.
 - **Larrialdiko prozedura:** tramitazio faseen epeak laburtu egiten dira. Erdira jaisten dira. Diputatuen kongresuan mahaiak hartzen du erabakia eta eskaria egitea gobernuari, bi talde parlamentarioari edo diputatuen 5etik 1 dagokio. Senatuan ez dagokio beti ganbara bakarrari larrialdiko prozedura erabiltzea erabakitzea. EK 90.3 artikulua arabera, Gobernuak soilik bere proiektuei dagokionean eta Diputatuen Kongresua, proiektu edo proposamen **bat urgentetzat** ----- . Senatuak 20egun natural bakarrik izango ditu testu enmendatu edo betatzeko. Hala ere, senatuak berak erabaki dezake urgentziazko prozedura erabiltzea mahaiaren bidez edo talde parlamentari batek edo 25 senatarik eskatuta.

2.1.5. Legeen santzioa, aldarrikapena eta argitalpena.

Santzioak historikoki suposatu izan du, testua onesteko erregearen borondatea kaleratzea. Gaur egun, ukanbehar formal bat besterik ez da, praktikan aldarrikapenarekin parekatu daitekeena.

Aldarrikapena edo promulgacion: testuak konstituzioak galdaturiko baldintza guztiak betetzen dituela egiaztatzen dituen erregearen ekintza da eta santzioarekin batera ematen da. Beraz, erregeak aldarrikapenean ikusi behar du ea Konstituzioko baldintzak betetzen dituen edo ez. Ez da testuaren edukia kontrolatzen, baina ukanbehar huts bat baino zerbait gehiago dela esan

daiteke. Erregeak aukera izango baitu lege bat aldarrikatu nahi ez izateko kanpo elementuren bat falta zaionean.

Bai santzioan eta aldarrikapenean erregearen ekintza **berronestia** edo refrendo izan beharko da. EK 64. Argitalpenaren agindua argitalpenarekin batera ematen da. Hortaz, lege testua BOEn **argitaratuko** da. Konstituzioaren 9.3ko arauen publikotasunaren printzipioa betez.

Laburbilduz: santzioa erregeak sinatzea, aldarrikapena ukanbehar formalak bete behar dituela ikustea eta argitalpena BOEn agertzea.

Indarrean sartuko da arauan bertan jarritako datan. Vacatio legis aurreikusi daiteke: legea indarrean sartu arte epe bat igaroko da. Baina ez bada aurreikuspen espresurik ezartzen 20eguneko vacatio legis ezartzen du. Eta egun horiek pasatzean indarrean sartuko da (Kode zibila : 2.1. artik.)

2.2. Funtzio finantzarioa

Gorte orokorrek duten eskuduntzen bigarren blokea da hau. Eta honen arabera estatuko diru sarrera eta irteera edo gastuen egitura zehazteko ahalmena izango dute gorteeak. Garrantzi handiko funtzioa da eta Gorteetan ematen den eztabaida nagusiena aurrekontuen ingurukoa izaten da. Bi ahalmen barneratzen ditu: estatuaren zerga ahalmena eta aurrekontu ahalmena.

2.2.1.Estatuaren zerga ahalmena

Diru bidea ezartzen duten erregimena onestea.

Suposatuko duena da estatuak hiritarren ondasun eta diru sarrerei zergak ezartzeko boterea duela. Konstituzioaren 133.1 artikulua arabera estatuari ematen zaio ahalmen hau. Honek lege bidez egikaritu beharko du. Estatua esaterakoan estatu zentrala esan beharko genuke, 133.2 artikulua espresuki jasotzen ditu AAEE eta korporazio lokalen zerga ahalmena. Horregatik hauek bigarren mailako zerga ahalmena izango lukete. Konstituzioa errespetatzeaz gain estatu zentralako legegileak ezarritakoa ere errespetatu egin beharko dute, horregatik esaten da bigarren mailakoa. Izan badute, baina estatu zentralak emandakoaren arabera.

Konstituzioak agintzen du ezingo dela zergarik sortu Aurrekontu Legea erabilik. Baina bai da onargarria zergak aldatzea Aurrekontu Legearen bidez, baldin eta zerga lege batek aukera hori zabalik uzten badu.

Zerga sistemak EK 31.artikuluko printzipioak errespetatu beharko ditu: justiziaren printzipioa, berdintasunezko printzipioa eta progresibitatearen printzipioa → gehiago dutenei gehiago.

2.2.2.Aurrekontu ahalmena

Estatuaren kontuak urtero aurrekontuen bitartez onesteko ahalmena. Honen bidez indarrean dauden zergak aplikatzetik sortutako diru sarreraren estimazio bat egiten da eta diru sarrera horiek non erabiliko diren gastuen baimen bat.

Konstituzioak 66.2 artikulua bidez esleitzen die aurrekontuak onartzeko eskuduntza. Estatuko aurrekontu orokorrak bi atal barneratu:

- Urteko diru sarreraren aurreikuspena
- Urteko gastuetarako baimena

Formalki aurrekontuak lege baten onarpena besterik ez dira. Baina konstituzioak aipamen berezia egiten die batetik bere elaborazio prozedurari, eta bestetik bere eduki materialari.

- Elaborazio prozedura: aurrekontua onartzeko ez da prozedura legegile arrunta jarraituko baizik eta zenbait ezberdintasun nabarmenduko ditugu:

3.GAIA

FALTA!!!!

1. ESTATU BURUZAGITZA: KOROAREN KONSTITUZIO ARAUKETA

1. Sarrera

Erreforma politikorako legearen aurretik, oposizioan zeuden alderdiek, erreferendum bat egitea eskatu zuten, herritargoak monarkia eta errepublikaren artean aukera egin zezan. Baina, “erreforma politikorako legea” onartzean, erreferendum eskari baztertu egin zen, eta ondorioz monarkia onartu zen. Ondorioz esan dezakegu konstituzioak monarkia konsagratzen duela, konstituzio erakunde edo organu bezala bilakatuz. EK II titulua, koroari eskainita dago, eta honek jasotzen ditu 56 artikulutik-65artikulura arte.

Koroak konstituzio organoa arautzen du, konstituzioak berak konfiguraturako organua da. Bukatzeko, EK 1.3 artikulua arabera, estatu espainiarraren forma politikoa monarkia parlamentarioa da eta honek suposatzen duena da, erregea gobernu funtzioetik aldendu beharra eta gobernuak erantzun behar duela parlamentuaren aurrean.

1.2. Erregearen Estatus-a Konstituzioan

EK 56.1 artikulua --<Erregea estataburua da etsattuarne batasuna ren eta oruaopenaren ikurria, instituzioen jardun arauzkoa arbitratzen eta moderatzen du. Espainiako estatuaren ordezkari gorena nazio harremanetan. Batez ere harekin komunitate historikoa osatzne duten nazioekikoetan. erregearen oisizio konstituzionala eta bere funtzioak definitzen ditu.
Konstituzioak?

- **Estaburuzagitza bere gain dauka.**
Horrekan nahi du, erregea estatuko organu baten tituluduna dela, zehazki konstituzioak berak konfiguraturako organu bat. Organu konstituzionala izaera horrek suposatzen du erregeak ez daukala funtzio horren egikaritzan beste inolako organu konstituzionalaren menpe egotetik. Organu konstituzional horiek konstituzioetik jaostzen dituzte modu zuzenean, beraien existentzia eta ahalmena. Eta horrexegatik, juridikoki, elkarren parean kokatzen dira.
- **Zenbat tituludun jabe izatea.**
Erregeari dagokion tituluak 56.2 EK jasotzen dira. → espainiako errege du titulua, (**berz titulu horie spreski onartzen du**) eta koroari doazkion gainerakoak ere erabil ditzake. (**Horrek esan nahi du espainiako errege titulua gain, zuzenbide historikoaren arabera izan ditzakeen beste tituluaren erabilera baimentzen dio konstituzioak.**)
- **Erantzukizun eza. EK 56.3**
espainiako erregearen pertsona bortsaezina da. Eta erantzukizunetik libre dago. Haren ekintzak berretsita egongo dira beti 64. Artikuluan ezarritako moduan. Eta ez dute baliorik izango berrespen hori gabe 65.2 artikuluan xedatutakoa salbu. *Estatuko buruzagitzaren funtzioak erregeak betetzen dituenean, erregea ez da erantzule izango. Hau dela eta, erregearen ekintzak beste organu konstituzional batek berronetsi egin behar ditu. Funtzio*

hauen erantzukizuna, erregearen ekintzak berronetsi dituenari transpasatuko zaio, beraz. Erregearen ekintzak berronetsi behar dituenaren normalean gobernuak kide bat izan daiteke, baita gobernuak prebidentea eta kongresuko prebidentea. Beraz, berrespenaren figura honekin, erantzukizunaren traspasoa egiten da. Honek atrazioa, monarkietan, estatuburuak, erantzuletasunetik exentua egotea da. Horrela lehen aipatu bezala erregearen ekintzen erantzule berauek berresten dituztenak izan dira. Erregimen parlamentarioan formaltasun bat baino zerbait gehiago izango litzateke. Zeren azken finean, botere errealek muga materialak jartzea izango baita. Ze forma daude berrespena egiteko. **Hiru berrespen mota** daude:

- **Tipikoa:** berresleak estatuburuaren ekintzak kontrastatzea. Honek esna nahi du, erregeak sinatu badu, ondoren egongo da gobernuak edo.. prebidentaren sinadura.
- **Isilbidezkoa:** ministraria prebente egoa. Bere prebentziarekin ulurtzen da berrespena egiten dela.
- **Presuntua:** Honek esan nahi du, presuntzio orokor bat dagoela, zeinaren arabera, gobernuak bere erantzukizunarekin estaltzen duela estatuburuaren jarduna.

Izaera juridikoa, erregearen ekintzak balioa izateko baldintza bat da. Ondorioz, horren faltan ekintza horiek deusezak izango lirateke.

- **Bortxaezintasuna EK 56.3**

Erregearen figura bortxaezina da horrek esan nahi du erregeak zigor legeen aurrean immunitatea daukala. Baina familia errealek ez. Immunitatea izateak esan nahi du erregea eizn izango dela epaiketa penal baten objektu izan. Ezin iznago da epaitua izan baina familia bai.

- **Prerrogatiba edo eskubide ekonomikoak**

Erregeak diru kopuru bat jasoko du urtero estatuko aurrekontuetatik. Diru hori ez da bakarrik familia errealearen gastuei aurre egiteko, baizik eta, “casa real” guztia deritzonaren mantenurako gastuak ere bertatik ordaindu beharko lirateke. Casa real horretan jaso koroaren zerbitzu administratiboak. Hori ez da, estatuko administrazioan kokatzen.

- **Koroaren oinordetza eta koroaren erregentzia**

Gaur egungo erregea frankok inbestitu zuen bere oinordekotzat. Orden logikoa eta historikoa salto eginez. Printzipioz bere aitari zegokion. Oinordetza sisteman badaude printzipio batzuk Konsituzioaren **57.1**ean jasota daudenak: *Espainiako koroa jaraunspenez jasoko dute Juan Karlos I, maiestatearen oinordekoek. Dinastia historikoaren jaraunse legitimo izanik bera. Koroaren oinordetzan premutasun eta ordezkartza hurrenkera arauzkoari jarraituko zaio. Aurreko lehen lerroa lehenetsiz ondorengoei,lerro berean gradu hurbilagoa urrunagoari, gradu berean gizonezkoa emakumeari eta sexu berean adin handiagokoa adin txikiagokoi.*

- Zuzeneko linearen lehentasuna albokidekoarekiko.
- Gizonen lehentasuna emakumeekiko.
- Ordezkaritza printzipioa, hor dagoen figura erregentzia da.

Printzipio hauek arau hauekin osatzen dira:

- Aurreko lerroak atzekoak baino lehen egongo dira.

- Zuzeneko lerroak lerro albokideak baino lehenago daude. Belaunaldi ezberdinetako pertsonak bata bestearengandik datozenean lerro zuzena osatzen dute. Enbor beretik etorri arren bata bestearengandik ez datozenean lerro albokidea osatzen dute.
- Lerro beraren barruan hurbileneko gradua urrutikoagoaren aurretik. Belaunaldi gazteagoak baino lehenagokoak direla aurreko belaunaldiak.
- Gradu berean (belaunaldi berean) emakumearen aurretik gizona lehenestea tradizioa oinarrituz beste justifikaziorik gabe.
- Sexu berean pertsona gazteagoaren aurretik zaharragoa lehenestea. Primutasun printzipioaren zehaztapen bat da.

2006an Estatu Kontseiluak gobernuaren eskariz **artikuluaren erreforma** proposatu zuten. Eta erreformatzea erabaki zen, baina gutxienez itxoin printzea.

Oinordetza supostuak:

- Erregearen heriotza.
- Abdikazioa (karguan dagoenak uztea). Lege Organiko bidez arazoari eman soluzioa.
- Erregearen desgaitzea edo inabilitazioa. Kasu honetan, ezgaitasuna Gorte Nagusiek aintzatesten badute, oinordeko printzea adin nagusikoa balitz erregente bihurtukolitzateke. Adin txikikoa balitz, erregearen aita edo ama eta egon ezean, koroaren oinorde hurbilekoena den familiartekoa izango litzateke erregentea printzeak adin nagusitasuna lortu arte.
- Errenuntzia edo uko egitea. Oinordetza linean dagoen pertsonak karguari errenuntzia egiten dionean emango litzateke. Kasu honetan ere, lege organiko bidez eman behar zaio konponbidea. Ondorengorik ez badago aurreikuspen berezia egiten du Konstituzioak. Bertan xedatzen denez, **57.3** Gorte Orokorreari dagokie koroaren oinordetza ezartzea. Konstituzioak oinordekoen eskusio bat ere jasotzen du **57.4** artikuluan: oinordekoak izan baina erregearen eta Gorte Orokorraren debeku espresuaren aurka ezkondu balira, koroaren oinordetzatik kanpo geratuko lirateke, beraiek eta baita bere oinordekoka ere.
- Erregentziak bi kasuren aurreikuspena egiten du Konstituzioak:
 - Oinordetzara deiturikoaren adin txikitasuna.
 - Erregearen ezgaitasuna edo inabilitazioagatik ematen dena.
- Konstituzioak bi sistema aurreikusi:
 - Erregentzia legitimoa (59.1 -59.2 artikulua) : konstituzioak agintzen duen erregentzia. ((familiakoak)).
 - Hautapenezko erregentzia: aurrekoaren subsidiarioa izango litzateke, eta erregente legitimorik ez balego erabili ahal izango litzateke soilik: 59.3 artikulua: erregeorde izatea dagokion inor ez bada Gorte Nagusiek izendatuko dutela erregeordetza. Pertsona batek, hiruk edo bostek osatua izan daiteke.

1.3. Koroaren funtzioak

Koroa beste organo konstituzional bat da. Bere funtzioak:

- Erregeak ez dauka benetako boterarik sistema politikoan..
- Estatu buruzagitza ez da botere exekutiboan kokatzen eta gobernuarengandik erabat ezberdindutako organo bat da.
- Konstituzioak banatuta arautzen ditu. Koroa II tituluaren eta gobernuaren IV. artikuluan (4).

Erregeari dagozkion funtzioak hiru motatakoak dira:

1.3.1. Funtzio sinbolikoa:

56.1 artikuluan finkatuta!! Estatuaren boterearen batasunaren eta iraunkortasunaren sinbolo da. Arikuluak: *Erregea estatuaren batasunaren eta iraupenaren ikurra. Instituzioen jardun arauzkoa arbitratzen eta moderatzen du. Espainiako estatuaren ordezkari gorenaren da nazioarteko harremanetan, batez ere, harekin komunitate historikoa osatzen duten nazioekin. Eta konstituzio honetan eta legeak espresuki esleitzen dizkieten eginkizunak dagozkiote.* Azalduz:

- Nazioarteko harremanetan erregea espainiar estatuaren ordezkari izatea.
- Enbaxadore eta diplomatikoen akreditazioa.
- Espainiar estatuaren onespena ematea nazioarteko tratatuen kasuan.
- Epaiak eta magistratuen jardueraren erregulazioa egiten da. Justizia administrazioaren erregulazioa egiten da.
- Zenbait organoaren kideak erregeak izendatzen ditu: Auzitegi Gorenaren burua, estatuaren fiskal nagusia, AAEE gobernuaren burua, Auzitegi Konstituzionalaren kideak etab. Baina kasu guztietan soilik formalki egiten da izendapen hau. Berrespena egongo da eta izendapen hau konpetentzia den pertsonak izendatuko du. Auzitegi Konstituzionalaren burua botere judizialaren Kontseilu Orokorrak izendatuko du, adibidez. AAEE gobernuaren burua izendatzerakoan, berrespena gobernu zentralerako presidenteari dagokio, gobernuaren esatean delegatuak esan nahi da.
- Indar armatuaren botere gorenaren dauka. Sinbolikoki oso garrantzitsua.
- Guda eta bake deklarazioa, Gortearen aurre baimenarekin.
- Grazia emateko eskuduntza.

1.3.2. Funtzio moderatzailea:

Funtzio sinbolikoarekin lotua dago. Zaila da batzuetan bata bestearekin ezberdintzea. Garrantzitsua jakitea erregearen funtzioak ez direla funtzio errealeak, botere formalak gauzatzen dutelako bakarrik. Hala ere, Konstituzioak xedatzen duenez, erregeak erakundearen funtzionamendua erregularra moderatzen du. Zertan zehaztu funtzio moderatzailea? Estatuaren beste botereei eskaintako lankidetzaren barnean litzateke. Bi arloetan betetzen du funtzio moderatzailea.

- **Botere legegilearen eremuan:** Hiru funtzio:

- Erregeari dagokio legeen onespena edo santzioa eta aldarrikapena. 62.a artikuluan jasoa.
 - Erregeari dagokio hauteskunderen deialdia egiteko eskuduntza. 62.b artikulua.
 - Gorte orokorren deialdia (ez batzaraldi guztietarako, bakarrik lehenengora) egitea eta desegitea berari dagozkio.
- **Botere exekutiboaren eremuan:** funtzioak
 - Gobernuko presidenteak proposaturiko gobernuko kideak izendatzea eta kentzea. 62. e. artikuluan
 - Gobernuko presidentearen funtzioei bukaera ematea: 62.d artikulua.
 - Ministro kontseiluaren bileran presiditza, lehendakari izatea (soilik presente egotea).
 - Estatuko gaiez informatua izatea.

Nahiz eta formalki erregeak egikaritu, bere edukia beste organo batzuk egikaritutako lukete.

1.3.3. Arbitrai funtzioa:

56.1: erregeak erakunderen funtzionamendua arbitratzen du. Botere exekutibo eta legegilearen arteko arbitroa da. Funtzio honek nagusiki gobernu presidentea proposatzeko erregeak duen eskuduntzari egiten dio aipamena. Funtzio hau baldintzatua da. Batetik, kongresuko presidentearen errefrendoa edo berronespena behar da eta bestetik, kontuan izan behar da kongresuen alderdiek duten pisua (zenbat jarleku) jakiteko proposamena aurrera aterako den ala ez.

2. GOBERNUA

2.1. Sarrera

Gobernua eta administrazio publikoa aipatuko ditugu. Zailtasunak badira bi erakunde hauek ezberdintzeko, batez ere arlo praktikoan. Teorian, gobernua zuzentzen duen instantzia izango litzateke (**zuzendaritza eta sustapen** funtzioak) eta aldiz, administrazioa **exekutatzan** duen besoa izango litzateke. Gobernuari subordinaturikoa eta horregatik entitate instrumentala dela esaten da. Erantzunkizun politikorik ez duena, erantzukizuna gobernuak izango luke. Baina funtzionamedu praktikoari dagokionean, bereizketa egitea zailagoa da. Bien artean batasuna eta jarraipena ematen delako. Ondorioz, askotan gobernua administratu egiten du eta administrazioak zentzu politikoa ere barneratzen du bere jardueretan.

2.2. Egitura eta antolaketa

Gobernuaren egitura aztertzeko EK **98** artikulua kontuan izan behar dugu. Batez ere lehen atala, zeren eraketari dagokionez, artikulua honen arabera honelakoa izan beharko luke:

- **Lehendakaria:** sistema politikoaren ardatz bihurtu da. Konstituzioak berak lehentasunezko tokian ezartzen du. Horrela erregea estatuaren buru sinbolikoa izango litzateke eta presidentea, estatuaren buru erreala. Lehendakariak izango du estatuko

zuzendaritza politikoa. Berari dagokio gobernuaren programa ezarri eta hori betetzea. Lehentasunezko tratu horren islak izango lirateke:

- Gobernuaren eraketan duen lehentasuna: diputatuen kongresuan inbestidura bidez konfiantza presidenteari berari ematen dio. Ez gobernuko beste kideei. Ezta ere ministroei. Ministrarien izendapena lehendakariaren proposamenetik soilik ateratzen da.EK 100. artikulua. Honek beste legitimitate bat ematen dio. Berari bakarrik ematen baitio konfiantza inbestidurak.
- Lehendakari eta gobernuko kideen arteko harremanetan lehendakariak erabateko protagonismoa du.
- Lehendakariaren funtzioak **98.2**: gobernuaren jardueraren zuzendaritza dauka eta gobernuko beste kideei dagozkion beste funtzioak koordinatzea dagokio. Zuzendaritza funtzioa lehendakariari dagokio eta bera izango da irizpideak ezartzen dituen, gobernuko beste kideek funtzioak bete ahal izateko.
- Protagonismo hau uztartu behar da kolejialtasun printzipioarekin. Printzipio hau talde izaeraren aintzatespena da eta gobernuaren jarduera zuzenduko du.
 - Gobernuari talde gisa ematen zaio barne eta kanpo politikaren zuzendaritza funtzioa. Gobernu osoari eta ez lehendakariari soilik.
 - Diputatu kongresuaren aurrean gobernua da, osoki bere kudeaketa politikoaren erantzule.

Beraz, presidenteak lehentasunezko egoera bat izatea, eta aldi berean, kolejialtasun printzipioarekin uztartu egin behar da. Parlamentuaren aurrean horrela agertzen da. Kontuak emateko ez da soilik presidentea agertuko, gobernu osoa baizik. Konfiantza kwestioa, adibidea da, izan ere bertan lehendakariak kontuan hartu beharko luke zein den ministro kontseiluaren iritzia. Erabakia berari dagokion arren iritzia kontuan hartu behar du, loteslea ez den arren iritzi hori. Uztartu egin behar da beraz taldearen funtzionamenduarekin.

- **Lehendakari ordeak**, baleude. EKren arabera, ez dira nahitaezkoak izango gobernuaren eraketan. Arauak berak esaten du “kasua denean”. Nolanahi ere, lehendakari orde bat egotea logiko eta arruntena da, eta Espainiarrean 3 lehendakari orde ere egon izan dira. Zertarako aurreikusi? Funtzioak ez dira Konstituzioan aurreikusten, baina argi dago lehendakariaren funtzioak bete ditzan aurreikusita dagoela: heriotza, ausentzia edo gaixotasun kasuetan. Baina praktikan bi funtzio bete izan ditu:
 - Gobernuaren koordinazioa.
 - Gobernuaren lanen programazioa.
- **Ministroak**. Administrazioako sail bateko buru edo zuzendari bezala definitzen dira. Presidenteak aukeratzen ditu inbestidura gertatu ondoren. Bere konfiantzazko ministrariak hautatuko ditu. Hautatzen dituen bezala kargutik kendu ahalko ditu legegintzaren edozein momentutan., askatasun osoa aukeratu eta kargutik botatzeko. Ministerio berriak sortze, ministerioak desagertzea, batzea posible izaten da.

- **Izaera bikoitza** dute: gobernuko kideak dira eta bestetik sail ministerialeko buruak dira. Funtzio bikoitzak betetzen dituzte. Batetik, gobernukide diren heinean gobernu funtzioak edo funtzio politikoak betetzen dituzte. Bestetik, sail ministerialeko buruak diren heinean, funtzio administratiboak betetzen dituzte. Funtzio administratiboak: sailaren zuzendaritza eta antolaketari buruzko funtzioak.
- **Sailik gabeko**, edo zorrerik gabeko ministroak. Ministros sin cartera. Oso gutxitan gertatu izan da. Ministro izango da, baina ez du sailik izango. Noiz ematen da? Koalizio gobernuak daudenean eta haien arteko sailen banaketa egin behar denean, desorekatuak daudenean, zorrerik gabeko ministriritza ematen zaio. Baita ere izan daiteke, puntu koiuntural batean, arazo zehatz bati aurre egiteko.
- **Administrazio zereginak betetzen ez** dituzten ministerioak. Kutsu politikoa bai, baina administratiboa faltako litzaioke. Gobernuaren bozeramailearen ministroa horren adibide. Zeren ministro edo bozeramaile hori ez da administrazio sail baten burua.
- **Legeak ezarritako beste kideak. Estatuko idazkariak.** Gobernu osaketaren azken figura da, neurri batean, berria dela esan daiteke espainiar ordenamenduan. Ministrariorde antzeko zerbait dira. Gobernu legearen arabera, esan behar da, estatuko idazkariak ez direla gobernuko kideak. Gobernu legeak lehendabiziko kapituluaren arautzen du gobernuaren osaketa eta estatuko idazkariak bigarren kapituluaren aipatzen dira. Legeari so eginez esan dezakegu ez direla zehazki gobernuko kide. Zer dira beraz? Estatuaren goi mailako karguak dira.
 - Ez ditu erregeak izendatzen, ministroak aldiz bai.
 - Ministro kontseilutako bileretara joateko ahalmena dute, baina soilik espresuki deituak izan badira. Gainera, beraien parte hartzea mugatua da, soilik joan daitezke informatzeko eta ez deliberatzeko, eztabaidan sartzeko eta ezta ere bozketatan parte hartzeko. Parte hartze mugatua beraz.

Ez du esan nahi funtzio garrantzitsurik ez dutenik. Eskuduntza nabarmenak baitituzte. Baina beraien lotura ez da gobernuarekin, baizik eta ministro zehatz batekin.

2.3. Gobernuaren funtzioak:

EKren 97. artikuluan funtzioen sailkapen bat egiten da:

2.3.1. Zuzendaritza politiko funtzioa.

Orientatu eta bultzatu, gidatze edo zuzendaritza politiko funtzioa da lortu behar diren helburuak finkatzea esparru ezberdinetan (politika ekonomikoa, politika soziala, kanpo harremanetako politika..) eta tresneria eta makinaria guztia jartzea helburu hori lortzeko. Gobernuari esleitzen dio funtzio hau 97. Artikuluan.

Funtzio honen oinarrian, inbestidura prozeduran lehendakaritzarako hautagaiak aurkeztu duen programa. Programa horrekin, gobernu lotua dagoela suposatzen da. Errealitatean ikusi besterik ez dago. Printzipioz programak gobernu lotzen du, eta hortaz, bere garapenaren erantzule bihurtzen da. *Legealdi kontratua* deitzen zaio horri.

Beste botereek ere parte hartzen dute, ez da gobernuaren monopolioa. Funtzio orokor honen barnean ze **gai** daude.

- **Barne politikaren zuzendaritza.** Eginkizun eta funtzio ezberdinak barneratu:
 - Botere legegileari dagokionez, gobernuari dagokio ganbarak desegitea eta hauteskunde deia egitea. Botere honi lotuta ere ekimen legegilea, hau da, lege proiektuak egitea eta ganbaren aurrean aurkeztea, izapidatu ondoren lege bihurtzeko (EK87.1). Ekimen monopolioa du estatuko aurrekontuetan. Berari esleitzen zaio bere elaborazioa.
 - Beste organo eta botere batzuei dagokionez, gobernuak zuzenean jo dezake hautesleriarengana erreferenduma egiteko dei bat proposatuz. Dena den, bi aldiz egin da Konstituziotik egun arte. Estatu espainiarrean oso oso murrizta izan da.
- **Kanpo politikaren zuzendaritza.** Eginkizun ezberdinak:
 - Beste herrialde batzuen aintzatespena edo errekonozitzea.
 - Nazio erakunde ezberdinetan parte hartzea, ONU, UNESCO, EB.
 - Nazio anitzeko eragiketetan parte hartzea.
 - Ordezkaritza diplomatikoa.
 - Nazioarteko itunak gauzatzea. Nahiz eta ondoren parlamentuak bere baimena eman behar duen.
- **Estatuaren defentsaren zuzendaritza.** Estatu demokratiko batean suposatzen da, administrazioa despolitizatuta egon behar duela, hau da, politikoki zuzendua, baina politikoak ez diren irizpideekin kudeatuta. Gizarteari segurtasuna eta egonkortasuna emateko. Erregeak du aginte gorena baina betiere, hau sinbolikoa da, zeren aginte efektiboa, benetakoa, gobernuari dagokio. Konstituzioan agertu 8. artikuluan, erregea dela agintaria.
- **Politika ekonomikoaren zuzendaritza.** Jarduera ekonomiko orokorraren plangintzan islatuko da. Elementurik garrantzitsuena: estatuko aurrekontu orokorrak.

2.3.2. Funtzio araugilea edo arauemailea. Gobernuak badu arauak emateko ahalmena eta hau, islatzen da 3 ahalmen zehatzetan:

- **Lege dekretuak** emateko gobernuaren ahalmena. EK 86 artikulua. Testuinguru edo inguruabar zehatz batzuetan ematen da hau. Urgentziazko kasuetan. 30 eguneko epean Diputatuen Kongresuak baliozkotu egin behar ditu. Bestela deuseza izango da. Lege dekretuak lege lerruna du legebiltzarrak eman balu bezala.
- Delegazio legegilea medio **Dekretu Legegileak** emateko ahalmena. EK 82 eta 85 artikulua. Lege dekretuarekin dagoen ezberdintasuna da delegazioa, edo eskuordetzea parlamentuak edo Gorte orokorrek alde aurreko delegazioa ematen

dio gobernuari dekretu legegile bat egiteko. Aurrekoarekin komunean du, biek lege indarra dutela.

- **Ahalmen erregelamendugilea** edo erregelamendu ahalmena. Gobernuaren ahalmen betearazlearen elementu nagusia da. Behin legea onartzen dela, handik aurrera, Gobernuak legegilearen borondatea betearazi behar du. Zeren, orokorrean legegileak onartutako legea arau orokorra eta abstraktua da. Eta horren aplikazio zehatza, zehaztea legearen agindua gobernuari dagokio. Funtzio exekutibo eta betearazlearen barnean koka dezakegu, baina hemen ere badu aipatu beharra. Ahalmen erregelamendugilea Konstituzio eta legearen arabera egin behar da. Alde batetik, legearen erreserbarentzat gorde diren eremuak errespetatuz eta bestalde, lege indarreko arauetan jasotako manamendurik kontra esan gabe.

2.3.3. Arbitraizko funtzioa. Gobernuak beste organoekin harremanak bideratzeko dauzkan eskuduntza edo ahalmenak aipa daitezke. Zer funtzio zehatzetan gauzatzen da:

- Ganbarak ez ohiko batzarraldietara deitzeko ahalmena.
- Alarma, salbuespen eta setio egoera kongresuak deklaratu dezan eskatu. (EK 116)
- Auzitegi konstituzionalari dagokionez, gobernuari dagokio, bi magistratu proposatzea, erregeak izendatu ditzan. (EK 151.1)
- Erkideko Autonomoek onarturiko xedapenak eta ebazpenak Auzitegi Konstituzionalaren aurrean aurkatzeko ahalmena (EK:161.2).

2.3.4. Funtzio Exekutiboa. Funtzio hau beste hiru funtziotan gauzatzen da:

- Gobernuak funtzio exekutiboari edo betearazleari eman beharreko edukia eta orientazioa zehaztu egin behar du. Legezko xedapen asko gobernuak egikaritzen dituenan bakarrik gauza daitezke. Horrexegatik gobernuari dagokio, berez edo administrazio aparatuen bitartez. Eginkizun exekutiboaren zatirik handiena ministro departamentuei edo oro har administrazioari dagokio.
- Gobernuari administrazio zibil eta militarra zuzentzea dagokio. Hau da, gobernuak bere funtzioak betetzeko makineria administratiboaren laguntza beharrezkoa du, bestela ezinezkoa da. Alde batetik, helburuak diseinatzeko eta baliabideak aurreikusteko behar duen informazioa ematen dio (administrazioak gobernuari) eta bestetik, proiektuak elaboratzeko sostengu teknikoa eta tresneria material eta gizakizkoa ematen dio.
- AAEEtako gobernuaren ordezkariak (delegatuak) izendatzea.

ADMINISTRAZIOA

- Gobernua ezin da ulertu **administrazio** publikoa gabe. Horregatik administrazio publikoari aipamen bat egin beharko diogu. Administrazio publikoa baliabide pertsonal eta materialek osatuko dute. Eta mota ezberdin batzuk sailka daitezke irizpide ezberdinak erabiliz:

- **Administrazio lurraldetarra.** Sailkapen hau egiteko erabiltzen den irizpidea, estatuaren lurralde banaketa da. Autonomia estatutuaren ondorioz, administrazio publikoa honakoetan banatu:
 - **Estatu zentraleko administrazioa.** Estatuko botere zentralak duten administrazioa da. Konstituzioak ezarritako funtzioak eta eskuduntzak betetzeko erabiliko dena. Aipamen merezia, estatuko administrazio periferiokoak merezi du: administrazioak egokiago jarduteko lurralde unitatea murriztu egiten du eta estatu izan beharrean, erkidego autonomia edo herrialdea izango da lurralde unitatea. Horrela, administrazioaren jarduera eraginkorragoa izatea lortzen da. Deszentralizatzea.
 - **Administrazio autonomikoak.** AAEE bakoitzak duen administrazioa izango litzateke. Beraiei dagozkien betebeharrak eta eskuduntzak betetzea helburutzat izango duelarik.
 - **Administrazio lokalak.** AAEEtatik aparte beste entitate lurraldetar batzuk badira, udalerria, herrialdea etab. Hauek ere beraien eskuduntzak garatzeko eta beraien interesak kudeatzeko administrazio propioa izango dute.
 - **Administrazio ez lurraldetarra.** Administrazio publiko hauek interes orokorrak dituztenez, ez dute oinarritzat lurraldea hartuko. Baina, nola nahi ere haien administrazio lurraldetar eta ez lurraldetarraz gain, bien artean lotura ere badago. Ez lurraldetarren artean honakoak ditugu:
 - **Korporaziozko administrazioa.** Korporazio publikoek osatuko lukete. Adibidez, lanbidezko kolegioak, abokatuen kolegioa etab.
 - **Erakundezko administrazioa.** Erakunde publikoek osatuko lukete eta helburu publiko bat lortzea izaten da haien helburua. Horren barnean badauzkagu adibidez, INS delakoa (gizarte seguratzaren institutua).
 - **Beste administrazioak.** Ez dute loturarik administrazio lurraldetararekin. Aldi berean horrela sailka daitezke.
 - **Organo konstituzionalen administrazioak.** Adibidez, Gorte Orokorrak, Auzitegi Konstituzionalak, Herriaren Defenditzaileak, Kontu Auzitegiak etab.
 - **Justizia administrazioak.**
 - **AAEE mailan** badaukagu legebiltzarren administrazioa, herriaren defendatzailearen administrazioa etab.
- Administrazioaren **printzipio informatzaileak** (EK 103)
 - **Antolaketa funtzioak.**

- **Hierarkia printzipioa:** administrazioaren barnean mailaketa bat egitea. Hau da, korrante bikoitza ematen da. Batetik, informazioa behetik gora joango litzateke, eta bestetik, jarduera irizpideak goitik behera joango lirateke. Zentzu honetan egin beharrekoa eskuduntza printzipioaren arabera, mailatan banatuko lirateke.
- **Deszentralizazio printzipioa:** ente administratibo batetik beheragoko maila batetako beste ente administratibo batera funtzioak transpasatzea litzateke. Ente administratibo ezberdinen artean emango litzateke eta transpasoak botere erabakiorra barneratuko luke.
- **Deskongestionazio printzipioa:** ente administratibo berdinen barnean modu iraunkor batean eskuduntzak edo funtzioak traaspasatuko lirateke. Helburua: administrazioaren jarduera deskongestionatzea izango litzateke.
- **Koordinazio printzipioa:** administrazioaren adar ezberdinetako organoen artean aplikatuko litzateke. Azken finean, jarduera administratiboaren koordinazioa litzateke bilatzen dena.

- **Jarduera printzipioak.**

- **Objektibitate printzipioa:** EK 103.1 artikuluan arabera administrazio publikoak interes orokorrak objektibitatez zerbitzatzen ditu. Beraz, honek esan nahi du, administrazioak modu neutro batean jardun behar duela. Interes partikularrak baztertuz. Talde interesak objektiboki zerbitzatzea administrazioa profesionalizatuz lortzen da. EK 103.3 artikulua ezarritako postulatuak edo arauak jarraituz.
- **Eraginkortasun printzipioa:** honen bidez administrazio publikoa bere jardunean eraginkorra izatea lortu nahiko da. (EK103.1).
- **Legezotasun printzipioa:** EK 9.1 artikuluan xedaturiko printzipio orokorraren isla izango litzateke. 103 artikuluan aipamen espresua egiten dio administrazio publikoari legearen eta zuzenbidearen esanetara egon beharko duela adieraziz.
- **Parte hartze printzipioa:** EK 9.2. artikulua jasotzen du eta parte hartze printzipioaren ondorio zuzena litzateke. Hau da, botere publikoek bizitza politikoan, ekonomikoan, kulturean eta gizartearen herritarren parte hartzea erraztu beharko lukete. EK 105 artikuluan jaso da. Erabateko lotura izango luke eraginkortasun printzipioarekin.
- **Administrazioaren jardueraren kontrol judiziala.** EK 106.1 artikulua da administrazioaren kontrol judiziala jasotzen duena. Auzitegiek ahalmen erregelamendugilea eta administrazioaren jardueraren kontrola auzitegiek egingo dutela esaten da. Zuzenbidezko estatuak oinarrian duen printzipioetako bat da. Beronen bidez Justizia Auzitegiek administrazio publikoaren jardura oro kontrolatu ahal izango dute. Aipatutako artikulutik ondoriozta daitezkeen printzipioak:

- Administrazio publikoaren **edozein jarduera kontrolatu** ahal izatea Justizia Auzitegiek. Ez dago kontrol honetatik ihes egin dezakeen ekintzarik.
- Justizia Auzitegiek administrazioaren ekintzen legezkotasuna kontrolatzeaz gain, ekintza horiek “justifikatzen dituzten helburutara” egokitzen diren edo ez kontrolatuko dituzte. Konstituzio aurreikuspen arrazoia: administrazioaren ekintzak ez daude erabat reglatuta beti: egitatezko suposamendu bati ez dagokio erantzun bakar bat, baizik eta autoritate administratiboek egokien deritzaiei erabakia hartu ahal izango dute. Betiere, administrazio mugi daitekeen eremuaren barruan. Atera daitezkeen ondorioak.
 - Administrazioaren ekintzak diskrezionalak guztiz onargarritzat jotzen dira. Aldiz, ez da onartuko administrazioaren jarduera arbitrarioa.
- Herritarren ondasun eta eskubideen gain administrazioaren jarduerak sortarazitako kalteei buruzko erantzukizuna. Honek esan nahi: administrazioaren jarduera gaur egun eremu askotara zabalduta dagoenez, eta bere jarduerak hiritarengan duten eragina sekulakoa denez, Konstituzioak ezarritako printzipio honek erantzukizuna ezartzen dio administrazioari, herritarren ondasun eta eskubideak kaltetuta azaltzen badira bere jardueragatik. EK:106.2 artikuluan jaso, eta erreferentzi puntutzat hartzen du EKren 9.3 artikulua. Printzipio hau garatzeko legegileak 10/1992ko legea eman zuen, xedapen zehatzak garatzeko.

4. IKASGAIA:

GOBERNUA ETA PARLAMENTUAREN ARTEKO HARREMANAK

1. KONTROL POLITIKO FUNTZIOA

Sistema parlamentarioaren zutabe bat gobernu eta parlamentuaren arteko konfiantza (politiko) harremana da. Konfiantza hori nola gauzatzen da? Kontrol politikoaren bidez Parlamentuak Gobernuaren jardueraren ikuskaritza gauzatzen du. EK 66.2 artikuluan agertzen da, Gorte Orokorren Gobernu ikuskatzeko eta kontrolatzeko jokabidea. Konstituzioak aurreikusten du parlamentarioek administrazioari beharrezkoa duten informazioa eta dokumentazioa eskatzeko eskubidea. Baina, kontrol parlamentarioa ez da soilik gauzatzen informazioa eskatzean. Informazioa eskatzea ezinbesteko pausua baita, baina kontrol parlamentarioak badakar ere iritzi kritiko bat ematea gobernuaren jokabidez. Eta iritzi hau iritzi publikoari helarazten delarik. Hori dela eta konstituzioak manamendu bereziak eskaintzen dizkio kontrol **politikoari**. 110. Artikuluak aurreikusi: ganbarek ahalmena izango dutela gobernu kideen presentzia eskatzeko. agerraldi hauen egitura:

Gobernuko kideak azalpena ematen du eta jarraian, parlamentarioek galderak eta oharra egiten dizkiote. Horregatik sesio edo batzarraldi informatibo bat baino, benetako eztabaida sortzen da.

Eta gainera, horrela Gobernuak Parlamentuan eztabaidatuak izango diren, programak, txostenak, planak etab. Aldez aurretik eskaini behar dizkio, gero eztabaidatuak izan daitezzen.

Eztabaidarik berezienetakoa estatuaren egoerari buruzkoa deritzena da (estado de la nación). Gairik garrantzitsuenak lantzen dira, eta oihartzun publiko handia izaten du. Agerraldi hauek gain, **ikuskaritza** helburu duten neurriak bereziki honakoak dira: ikerketa batzordeak, interpelazio parlamentarioak eta galdera parlamentarioak. Horiez gain badaude: herritarren eskari eskubidea, gobernuaren komunikazioak (programak, planak etab.)

1.1. Ikerketa batzordeak:

1. Kontzeptua

EK 76 artikulua aipatu eta 1994/65 lege organikoak gartzen du. Batzorde hauek interes publikoa duten edozein arazo edo auzi ikertu eta lantzeko sortzen direnak lirateke. Ganbara bakoitzak berea izan dezake eta daukaten ezaugarriak nabarmenenetakoa batzordearen **izaera** ez iraunkorra izatea da. Behin helburua lortuz gero desagertu egiten dira.

2. Osaketa

Baldintzak:

- **Ekimena**, ikerketa batzordea proposatzeko ekimena: Kongresuari eta senatuari. Kongresuaren kasuan, Gobernua, mahaiak, bi talde parlamentari edo ganbararen kideen 5etik 1bati dagokio. Senatuan, ekimena dute Gobernuak edo 25 senatarik.
- Bai senatuan bai kongresuan, **plenoaren akordioa** beharko litzateke eta gehiengoaren babesa behar du. Plenoak berak erabakitzen du beraz.

3. Funtzionamendua

Behin komisia sortuta, komisioren barruan **ponentziak** (azpibatzerak) sor daitezke, gaiak sakonago lantzeko. Kongresuan senatuak izaten dira ponentzia horretako lanak. Senatuan aldiz, kideek erabakitzen dute. Batzorde hauen eskuduntzarik nagusia: edozein pertsonaren agerraldia eska dezakete. Hau da, edozein funtzionario, kargu publiko edo edozein herritar. Baina zenbait eskubide eta askatasun babestuak egon behar dira: ohorea, intimitatea, lanbidezko sekretu... Baina joatea bete behar bat da, eta bete ezean desobedientzia larriko delitua suposatzen du. Ikerketa lana, ondorio batzuk egitearekin amaitzen da eta hauek onetsi. Beraz konklusioak egin eta onartu. Eta hauek diktamen batean jasoko dira. Diktamen hori gorteetako aldikari ofizialean argitaratuko da. Hori bai, aurretik, ganbarako plenora igortzen dira, beronek irizpen bat eman dezan horren gainean.

Garrantzitsuenak: jakitea batzorde hauen erabakiak **ez dira lotesleak** botere judizialarentzat. Gai bat Auzitegi Nagusian adibidez, aldi berean ikertzen ari bada, ez du zertan ikerketa batzordean erabakiatako konklusioa bete behar. Balio edo ondorio politikoak izaten dituzte (iritzi publikora iristen direnez, badute oihartzuna, eta hautesleak hurrengo hauteskundetan kontuan har ditzake konklusio horiek), baina epaiketa baten ebazpenean ez daukate inolako eraginik izan behar. Hori bai, kongresuko mahaiak jarduketak (expediente eta konklusioak) ministerio fiskalari igortzea, eta horrek bai zabal ditzake diligentsiak, eta hala bai zabalduko zen zigor prozedura.

1.2. Interpelazio parlamentarioak:

Zer dira? Gobernuari eta bertako kideei zuzenduriko galdeketa. Ahoz egiten dira ganbarako plenoan. EK 111 artikuluan araututa daude eta planteatu ditzakete bai diputatuak eta senatariek, norbanaka, eta baita ere Kongresuan bada, talde parlamentarioak.

Nork erabiltzen ahal ditu?

Tramitazioa.

- Ganbarako mahaiari dagokio **onarpena** ematea eta ondoren **argitaratu** egiten da Ganbararen aldizkari ofizialean.
- 15 egun ondoren, plenoaren bai ordenen sartzen da.
- Interpelazioari erantzuteko denbora nahiko handia izaten da, 10 minutu inguru, eta orokorrean denboraren kontrola ez da hain zehatza.
- Interpelazioak eztabaida sortzen du, ez bakarrik interpelazioa tarteratu duen kidea eta gobernu kidearen artean, baizik eta beste talde parlamentarioek ere parte har dezakete haien iritzia ematen.
- Azkenean ganbarak mozio bat onar dezake bere iritzia emateko.

Zer gairi buruz? Politika orokorrari buruz edo botere exekutiboak garatu duen jarduerari buruz. Gai nahiko orokorrak. Galderetatik ezberdinduko duena hau izango da.

1.3. Galdera parlamentarioak:

Zer dira? Gobernuari eta bertako kideei zuzenduriko galderak dira. Amankomuna hemen interpelazioekin, baina! Helburu konkretu eta zehatza dute.

Nork egiten ahal ditu? Diputatuek norbanaka eta senatariek norbanaka. Talde parlamentarioek ez dute galderarik egiten.

Zer gairi buruz? Gobernuaren jarduerari konkretu baten berri izango da galderen objektua.

Motak.

Galdera guztiak idatziz planteatzen dira, baina kontuan hartuta nola erantzuten diren, hiru galdera mota bereizi daitezke.

1. **Idatzizko erantzuna** galdatzen dutenak. Hauetan erantzuna idatziz eskatzen da, eta Gobernuak 20 eguneko epea du erantzuteko. Hala ere, epe hau luza daiteke eta galdera idatzia batzordean ahoz egiteko galdera bihurtuko da.
2. Dagokion **komisioan ahozko erantzuna** galdatzen dutenak. Hauek batzorde eskudunean erantzuten dira eta aurrekoak ez bezala eztabaida sortzen dute normalean.
3. **Plenoan** edo osoko bilkuran **ahozko erantzuna** galdatzen dutenak. Hemen aurreneko maila politikoa duten galderak planteatzen dira. Orokorrean gainera, kontrol parlamentarioari dagozkion sesioetan. Eztabaida bizia sor dadin, denbora oso laburra izaten da, hain zuzen 2 minutu eta erdi ematen zaio parte hartzaile bakoitzari. Eta plenoan ahoz erantzuteko galderak Gobernuaren kontrolatzeko modurik egokiena izaten da. Aktualitatezko gaiak oihartzun publikoa lor dezaketelako.

Tramitazioa

- Diputatuek edo senatariek galdera planteatu ostean Ganbarako mahaiari dagokio **onarpena** ematea. Tramite formal hutsa da zeren edozein gai onar dezake. Horregatik esaten da tramite hutsa dela, denak onartzen baititu.
- **Gai ordenean** sartzen da onartu ostean.

Laburbilduz, plenoan egiteko ahozko galderak aktualitate handiko edo interes gaientzat dira kontrol baliabide egokiak. Interpelazioak aldiz, gobernuaren politikaren ikuspegi orokorrago den bati buruzko eztabaida izango da.

2. GOBERNUAREN ERAKETA ETA INBESTIDURA PROZEDURA:

- **Gobernuko Lehendakaria aukeratzeko bi bide aurreikusten ditu konstituzioak:**
 - **Prozedura arrunta.**
 - **Prozedura berezia. (zentsura mozioan ikusi)**
 - Kongresuak zentzura mozioa onartzen duenean jarraituko da.
- **Prozedura arrunta:**
 - **Kasuak.**
 - Diputatuen kongresuan berrikuntza ematen denean, hauteskunde orokorren ondoren
 - Kargu uzte edo dimisio kasuetan
 - Cese- utzerazpen kasuetan.
 - **4 pauso:**
 1. **Erregeak zuzenduriko elkarrizketa erronda.**

Erregeak parlamentuan ordezkaturik daden talde parlamentarioekin elkarrizketa errolda bat izango du. Kontsulta fasea deritzo. Errolda honen helburua erregeak talde politiko bakoitzak zein hautagaiaren alde jardungo duen jakitea da. Eskainu gabeko alderdiekin ere egin dezake elkarrizketa. Zeren, solaskideak ez dira talde parlamentarioak izango, baizik eta, alderdi politikoak. EK: 99 art. Ez dago eperik, muga bakarra 99.5 artikuluk: soilik aurreikusten du ganbaren disoluzioa 2 hilabete igaro ondoren.
 2. **Erregeak hautagaia proposatu.**

Diputatuen kongresuari hautagai bat proposatzen die. Proposamen hau gorteen aldizkari ofizialen argitaratu beharko litzateke, eta ekintza hau kongresuko presidenteak berronetsi beharko du. Erregeak ezin baitu bere kabuz hautagai bat proposatu ez badauka kongresuko presidentearen oniritzia. Hautagaia ez da derrigorrez bi ganbaratako baten kidea izan behar, nahiz eta orokorrean hala izan.
 3. **Hautagaiak gobernu programa aurkeztu.**

Aurkeztutako programa eztabaidatuko da. Aurkezpena Diputatuen Kongresuan egiten da eta aldi berean hautagaiak ganbararen konfiantza edo babesa eskatuko du. Zertarako da beharrezko Ganbararen konfiantza?

 - Bere programa betetzeko, zeren programari buruzko aurre eztabaidak lotura politikoa sortuko du presidentearen eta parlamentuaren artean.
 - Gobernuko kideak aukeratzeko, zeren aurretik ez dauka esan beharrik zein izango diren.
 4. **Inbestidura bozketa.**

Programaren eztabaida ondoren, bozketa emango litzateke, eta konstituzioak lehendabiziko bozketan diputatuen kongresuko erabateko gehiengo galdatzen du. Erdia gehi bat. Ez bada gehiengo absolutua lortzen, 48 orduko barru beste bozketa bat egingo litzateke, eta honetan gehiengo sinple edo arrunta lortzea nahikoa izango litzateke, presidenteari inbestidura prozedura hau egiteko. Baina Kongresuaren gehiengo sinplea ez badu lortzen berriz ere, Kontsulta fasera, hasierara itzuliko ginateke. Proposamen berriak aurkeztu, beste hautagai baten bila.

Lehenengo hautagaiaren lehen bozketatik 2 hilabete pasa ondoren ez bada lortzen gobernuko presidenterik hautatzea, **ganbaren disoluzioa**

emango litzateke, eta horiekin batera, hauteskunde berrien deialdia. Bukatzeko, kontuan hartu behar, hautagaiak kofiantza lortuz gero erregeari jakinarazi behar diola, erregeak izendapen formalak egin dezan. Ekintza hori, izendapenaren ekintza, Kongresuko presidentek berronetsi egin behar du. Gobernuak presidentek proposatutako dituen ondoren ministroak, gobernuak beste kideak erregeak izendatu ahal izateko.

3. KONFIANTZA ARAZOA:

1. Kontzeptua.

Gobernuak kongresuaren aurrean erantzukizun politikoa eskatzeko bideetako bat da. Zuzendaritza politikoa funtzioa betetzeko instrumentua da. EK 112. Artikulua, instrumentu guztiz berezia da. Zeren, nahiz eta gobernuak kontrolatzeko parlamentuak duen tresna izan, gobernuak izango litzateke prozedurari hasiera emango liokeena.

2. Objektua.

Zertarako erabili? Batzuetan gobernuak, bere funtzioak eta helburu politikak betetzen jarraitu ahal izateko. Zeren parlamentuak eman zion konfiantza, berritza galdatzen du. Eta honek bere babespen parlamentarioa espresuki berrestea. Gobernuak, bere jarraipena erabaki politikoa baten onarpena baldintzatzen du. Eta esan daiteke beraz, parlamentuak duen kontrol instrumentua izateaz gain, gobernuak parlamentua presionatzeko erabil dezaken instrumentua dela. Horregatik, gobernuaren programa, edo politika orokorreko deklarazioen bati buruzkoa izan behar da. Gobernu programa osoa, edo politika orokorreko deklarazioa. Ezin da izan giza zehatz bat. Gobernuak programari dagokionez, bertako edozein gairi buruzkoa izan daiteke arazoa. Hau da, bai irizpide orokorrak finkatzeko eta, baita programa aldatzeko ere. Politika orokorreko deklarazioei dagokionez, garrantzizkoak diren planteamendu edo proposamen politikoez arituko ginateke. Nolabaiteko urgentzia dutenak gainera. Adibidez, egun, krisia dela eta posible litzateke, gobernuak hartzen ari den neurriak direla eta, konfiantza eskatzea.

3. Tramitazioa.

Konfiantza arazoaren ekimena gobernuak presidentek dauka. Bereari soilik dagokio. Baina, honek ministro kontseiluan aurkeztu beharko du lehendabizi proposamena. Hala ere, ministro kontseiluaren iritzia ez du gobernuak presidentea lotesten. Azken batean, kongresuak bere konfiantza inbestiduraren bidez presidenteari eman zion, eta ez gobernu osoari. Orduan, zertarako ministro kontseiluaren iritzia? Ministro kontseiluaren deliberazioaren arazoa da, konfiantza arazoa gobernu osoaren kudeaketari buruzko epaiketa bat suposatzen duela. Ez da soilik presidenteari lana epaitzen guztia baizik. Konfiantza arazoa galtzeak, gobernu osoaren iraungitzea suposatzen du. Haiei ere eragiten die, beraz, beraiei iritzia kontuan hartu beharko da. Baina erabakia hartzea presidenteari dagokio.

Kongresuko mahaiari igorriko dio presidentek idatziz, eta gainera motibatuta egon behar du. Azaldu egin behar du zein diren arazoak. Baita ere ministro kontseiluaren ziurtagiri batekin. Honek erakutsiko luke, ministro kontseiluak bere on iritzia eman diola. Kongresuko mahaiak baldintza formalak (hauek, idatzia motibatua eta ziurtagiria) betetzen diren ikusiko du soilik, ez da edukia aztertzen sartuko, soilik baldintzak dauden. Ondoren **tramitera**.

Tramitera onartu ondoren, Kongresuko presidentek, bozeramaileen batzarrari jakinaraziko dio eta ganbararen eta plenoaren deitura egiten da. Plenoan **eztabaida fasea** emango da. Eztabaida honetan, lehen parte hartzailea, gobernuak presidentea izango da. Honek, Konfiantza Kuestioa planteatzearen arazoak azalduko ditu eta konfiantza eskatuko dio kongresuari. Presidenteari ondoren, talde parlamentario ezberdinetako ordezkariak parte hartzen dute. Haien iritzia emanez, eta eztabaida amaitu ondoren, zehatz-mehatz 24 ordu kuestioa aurkeztu ondoren, **botazioa publikoa** egingo da. Konfiantza kuestioa onar dadin, gehiago sinplea nahikoa da

4. Ondorioak:

Ondorioak: bi egoera ezberdindu behar:

- **Gobernuak konfiantza lortu badu**, ez da ezer gertatzen, gobernuak jarrai dezake eta programa betetzeko konpromesua hartzen du. Jasotako gehiengoaren arabera, azalduko da parlamentuarengatik duen laguntza zenbatekoa den. Gehiengo sinple hutsa lortzen badu, erakusten du ez duela babes handirik.
- **Konfiantza ukatu egiten bazaio**, gobernuak dimititu egin behar du. Berriro gobernuko presidentearen inbestidura prozesua hasi egin beharko da. Kasu honetan, ez da hauteskunde deialdia egiten, eta presidente berria izendatuko da konstituzioaren 99. Artikuluan arautzen den prozedura jarraituz (errege erronda, alderdi politikoak, proposamena → **aurretik azaldua**)

4. ZENTSURA MOZIOA (prozedura berezia):

1. Kontzeptua.

Kongresuak gobernuari erantzukizun politikoa galdatzeko duen tresna da. Zehatzago: konfiantza kentzeko tresna bakarra. EK 113. artikuluan arautu. Ideologikoki eraginkor bezala, constructivo, bezala definitu izan da. Konstituzioak galdatzen du, konfiantza parlamentarioa kentzearekin batera, beste gobernu presidente bati eman behar zaiola konfiantza. Trena honekin bilatzen den **helburua**: gobernuaren egonkortasuna eta botere hutsuneak saihestea.

2. Tramitazioa.

Ekimena, Diputatuen Kongresuak dauka, ez Senatuak. Zehatz-mehatz diputatuen 10etik 1ek hau da 35 diputatuk dauka ahalmena zentsura mozioa aurkezteko. Aurrekoa bezala, **mahaian** aurkeztu behar da, eta ondren Kongresuko mahaiaik bai Gobernuko Presidenteari, zein talde parlamentariaren ordezkariari **jakinarazi** egin behar die, mozioa aurkeztu dela. Ondoren, plenoan **negoziazio fasea** zabalduko da.

Lehendabiziko fasea: sesio edo batzarraldiaren hasieran mozioaren sinatzaileetako batek **aurkezpena** egitea (mozioa irakurtzea). Bertan proposatzen den hautagai berriak, bere programa aurkeztuko du. Gobernuko presidentek aukera dauka hautagaiak aurkeztutako programa kritikatzeko. Zentsura hitzak duen konnotazioa duen arren, presidentea kritikatzeko den arren, gehiago bideratzen da berriaren programa entzutera, eta gainera hori kritikatu ahalko du presidentek. Eztabaida hau bukatu eta gero **bozketa** egiten da. Bozketa publikoa da eta mozioa aurkeztu denetik 5 egun pasa behar dira gutxienez bozketa egiteko. Hausnarketarako epea izaten da hori. Lehenengo 2 egunetan mozio alternatiboa planteatu daiteke: beste hautagai batekin etab. Mozioa onartu dela kontsideratuko da ganbarak kideen **gehiengo osoa** lortzen bada.

3. Ondorioak:

- **Mozioa onartuz gero**. Zentsuratua izan den gobernuak **dimititu** egin behar du. Eta mozioan proposaturiko hautagaia inbestitua izango da. Horregatik aurretik esan prozedura berezia dela, gobernuburua izendatzeko, zeren ez da hauteskunderik egiten, ez da talde parlamentarioen erronda egiten etab.
- **Mozioa onartu ezean**. Mozioa sinatu dutenek ezin dute beste zentsura moziorik aurkeztu sesio aldi berdinean. Eta gobernu buruak berriro berreskuratzeko du ganbarak aurretik desegiteko aukera.

5. GORTEEN AURRETIAZKO DESEGITEA:

1. Gobernuak ganbarak desegiteko aukera.

Gobernuko presidentearen proposamenez, Gorteek legealdia amaitu baino lehen desegin ahal dira. Aukera hau bi botereen arteko oreka mantentzearen izango litzateke. Horrela Parlamentuak Gobernuari erantzukizun politikoa galdatu ahal baldin badio zentsura mozioa edo

konfiantza kuestioa erabiliz, Gobernuako presidentek Gorteak desegin ahal izango ditu. EK: 115.1. artikulua, bi ganbarak desegiteko aukera arautzen du, Kongresua eta Senatuak. Zentzu honetan, aipagarria da Senatuak ez daukala kontrolik Gobernuarengan eta beraz, kasu honetan, ez dela egoera orekatu bat ematen. Egoera orekatua izango litzateke gobernu eta Diputatuen Kongresuaren artean. Senatuak pixka bat bigarren mailan geratzen da.

2. Ekimena: Gobernuako Presidenteak.

EKren arabera Gobernuako Presidentean dauka ekimena, baina ministro kontseiluaren iritzia entzun behar du. Nahiz eta, kasu honetan ere iritzi hau ez den loteslea. Desegite dekretua erregeak emango behar du.

3. Desegite Dekretuak hauteskunde deialdia jaso behar.

Desegite dekretuak hauteskundeetan data jaso behar du. Data zehatza jasoko du, eta ez bada data hau ezartzen, Konstituzio kontrakoa izango da dekretu hori. Datarena, beraz, derrigorrezkoa da.

4. Mugak.

Gobernuako Presidentearen ahalmen honi 3 muga ezarri:

- Ezingo da desegite proposamenik aurkeztu zentsura mozioa tramitatzen ari denean.
- Ezingo da desegiterik eman aurreko desegitea eman zenetik urte bat igaro ez bada. Salbuespen bat dago : EK 99. 5 artikuluan xedatzen dena salbu. Hau da, 2 hil igaro inbestidura botazioa eman zenetik, hautagaiek Kongresuko konfiantza lortu gabe, orduan disolbatuko litzateke erregeak Ganbarak. Kasu honetan bakarrik izango da posible.
- Ezingo da Diputatuen Kongresua desegin setio, salbuespen edo alarma egoera deklaratu badago. Ezinezkoa izango litzateke hemen ere gorteak aurretiaz desegitea.

5. ikasgaia: BOTERE JUDIZIALA

1. BOTERE JUDIZIALAREN KONFIGURAZIO KONSTITUZIONALA

1. Sarrera

Estatu Konstituzionalaren barnean gizabanakoek eskubide subjektiboak eta segurtasun juridikoa bermatzeko bi zeregin egin behar dira:

- Gizabanakoen arteko harremanak zuzentzen dituen esparru juridikoa zehatu. Hau da, eskubidea nork eta nola sortzen den zehaztu.
 - Botere legegilea eta botere exekutiboa dira zeregin honetaz arduratzen direnak, nagusiki.
- Esparru juridiko horren **aplikazio** indibiduala bermatu.
 - Hau aldiz, botere judizialari dagokio.

Estatuak dituen helburu Konstituzionalak betetzeko, gizartera moldaturiko botere judizial baten beharra izango dugu. Horrela, botere judiziala estatuko botere bat konfiguratuko da.

Definizioa: Botere Judiziala **organo multzo** bat da, funtzio estatal bat esleiturik daukana, zeina baita zuzenbidea aplikatuz, hiritarren artean, edo hauen eta botere publikoen artean sortzen diren gatazkak konpontzea. Botere judiziala osatzen dutenak dira beraz Konstituzioaren eta Legeen eredura **funtzio jurisdikzionala** esleiturik daukaten organo multzoa. Botere judizialak, Justizia Administrazioa behar du bere helburuak aurrera eramateko. Justizia Administrazioa, exekutiboaren menpe dago eta botere judizialari tresna materialak eta pertsonalgora eskeintzen dio elburu horiek betetzeko. Pertsonalgoraren artean, funtzionari kide ezberdinak aurki daitezke, hala nola: idazkari judizialak, agenteak, ofizialak, baita beste pertsonalgora bat: mediko forenseak etab. Tresna materialei dagokionez (lokalak, epaitegiak) estatuko gobernuari eta AAEE gobernuari dagokie horien hornidura.

117.3 artikuluan jasoa funtzio jurisdikzionala, honetan datza: **epaitzea** eta **epaitutakoa betearaztea**. Esan daiteke botere judizialak kontraesan bat duela bere barnean. Batetik, estatu konstituzionalaren barnean garrantzia politikoa duen funtzio bat betetzen du. Baina bestetik, funtzio hori modu **apolitikoak** bete behar du: gizartearen zuzendaritza politikoa parterik hartu gabe. Hots, botere judizialak ez du esku hartzen eta ez du eskua sartu behar prozesu politikoan. Epaileek eta auzitegiek arau juridikoa aplikatzen dute, baina ez dute erabaki politikoa apolikatatu behar. Hau da, lege bakoitzaren atzean erabaki politiko bat dago, baina behin legea gauzaturik, epaileari bakarrik dagokio hori aplikatzea, horregatik dago erabaki politikotik aldentuta. **Barne kontraesana:** garrantzia handia duen funtzioa betetzen du baina era guztiz apolitikoan. Beraz, botere horren funtzio politikoa demokratikoki legitimatutako organoek sortutako eskubidea aplikatzera mugatzen da. Eta ez du parte hartzen eskubidearen sorkuntza politikoa. Konstituzioak bere VI. tituluan arautzen du botere judiziala eta bere garapena botere judizialaren lege organikoak egiten du. 1985/6 uztailaren 1koa. 1997an berriz ere erreformatua izan zena. Konstituzioak zenbait **printzipio** egozten dizkio botere judizialari.

1.1.1 Legitimitasun demokratikoaren printzipioa.

EKren 117.1 artikuluan, botere judizialaren independentzia aipatzen da. Artikulu honen arabera, estatu demokratikoak modu zuzenean edo zeharka herriak hautatua izatea da haien legitimotasunaren ohiko iturria. Baina botere judizialaren kasuan, herritarrek ez dute parte hartzen kideen aukeraketan. (Guk ez ditugu hautatzen epaileak). Epaile izateko judikatura izeneko karrera judiziala dago, eta horren bidez lortzen dute.

Nola lortzen dute legitimazioa? Zerren legitimazio demokratikorik ez badago, ez dago botere konstituzionalik. Legitimazio gabe ezin esan botere bat denik. Organo izan daiteke, adibidez, Koroa, baina ez da estatuko botere bat. Botere judizialak legitimitate demokratiko ikusezina edo funtzionalgora duela esan daiteke.

Legitimitate hori lortzeko epailea legearen menpe geratzen da, hau da, epaileak ez du bere borondatea ezartzen epai batean, lege bidez adierazitako botere orokorra baizik. Hain zuzen ere, legearen **menpeko izatea legitimotasun iturri da epailearentzat**, bere funtzio

jurisdikzionala egikaritzean. Hortaz, herria justizia egiteko boterearen tituluduna litzateke. Justizia herriarengatik dator, eta justiziaren aplikazioan, justizia administrazioak herriak legez aginduriko sistema eta moldeak errespetatu beharko luke. Ondorioz, justizia administratzen duen boterea ere legitimatuta geratuko litzateke.

Epaileen **legearekiko menpekotasuna** eta **independentzia** bi alde osagarri dira. Botere judizialaren kide direnak, independenteak, aldaezinak erantzuleak dira eta soilik legeari menperatuko zaizkionak. Epailearen menpekotasunak elgearekiko legitimitate demokratikoaren printzipioa islatuko luke. Hau da, estatu demokratikoetan herria dela botere guztien jatorria eta iturburua. Konstituzioak 1.2. artikuluan jasotzen du bere orokortasunean. Zentzu honetan, subiranotasunak herrian badu bere oinarria eta estatuko botereak herriarengandik eratortzen badira botere judizialak ere borondate popularrena – herrikoian izango luke bere jatorria Edonola ere, epaileak borondate orokorrari jarraiki diharduela ziurtatzeko epaileen arrazoitarako jo behar dugu. **Epaien motibazioa:** arrazoitu beharra, EKren 120 artikuluan jasotzen da, epai guztiek motibatuak izan behar dutela.

Nolanahi ere epaile bakoitza ahalmen judizialaren tituluduna da indibidualki, beraz, legea guztientzat bakarra izatean eta epaileak asko izatean, lege horren interpretazioan eta aplikazioan kontra esanak sortzen dira. Ziurtasun juridikoaren printzipioa dago aldiz, neurri batean kolokan geratzen dena. Kontraesan hau legitimazio demokratikoarekin eta batasunarekin eta ziurtasun juridikoarekin bateragarriak ez dira. Kontraesanak gainditzeko badaude bi tresna:

- **Modu orokorrean, helegiteen sistema.** Egitate edo
- Zehazkiago, Auzitegi Konstituzionalaren artean tartera daitezkeen Konstituzio kontrakotasun helegitea eta Auzitegi Gorenaren aurrean tarteratu daitezkeen kasaziozko helegitea.

1.1.2. Esklusibotasun printzipioa

Esklusibotasun printzipioaren arabera, funtzio jurisdikzionala botere judizialari dagokio soilik eta honek ez du inolako salbuespenik. Hau jasota dago Konstituzioaren 117.3 eta 117.4 artikuluetan Esklusibotasun printzipioa bi zentzutan azaltzen da:

- **Aspektu positiboa:** Funtzio jurisdikzionala epaile eta magistratuentzat erreserbatutik dago eta hori beste inork ez dauka, ez botere judizialeko kontseilu Orokorrak eta ezta ere Ministraritzak Fiskalak. Soilik epaile eta magistratuak. 17.3 artikulua.

Eremu positiboa eskumenaren erreserbarekin identifikatuko litzateke. Epaile eta auzitegiei dagokiela eskusiboki eskumenezko ahalmenaren egikaritzea.

- **Aspektu negatiboa:** Epaileek eta magistratuek egikari ditzaketen funtzio bakarrak dira funtsean jurisdikzionala eta baita ere, legeak edozein eskubideren garantian esleitzen dizkiona. Beraz, salbuespen gisara dute legeak eskubideren garantian esleitzea, bestela soilik jurisdikzionala. 117.4 artikulua.

Eremu negatiboa zuzenki eskusibotasun printzipioarekin identifikatzen da. Epaile eta Auzitegiek 117.3. artikuluan xedaturiko funtzioak beteko dituzte eta edozein eskubide bermatzeko modu espresuan lege esleituriko funtzioak, baina ez besterik.

1.1.3. Eskumenezko ahalmenaren titularitatea-ahalmen jurisdikzionalaren titularitatea

117.3 artikulua botere judizialeko organoen ahalmen jurisdikzionalaren titularitatea aintzatesten du. Artikulu honetan xedatzen denez, botere judiziala osatzen duten epaile eta auzitegiei dagokie eskumenezko ahalmenaren titularitatea. Eskumenezko ahalmenak, epaitzeko ahalmena eta epaiturikoa exekutatzeke ahalmena barneratuko litzuke.

Epaitzeko ahalmenari dagokionean, aipaturiko xedapenak ez du jasotzen epaitzearen edukia ez du jasotzen. Hortaz, Konstituzioko beste xedapen batzuetara jo behar da zehaztapen hori egiteko. Alde batetik, EK 21.4 artikulua honek interes eta eskubide legitimoen babesa onartzen du eta babes judizial deritzona bermatzen du. Bigarrena, 53.2 artikuluan jasotzen diren oinarriko eskubideen babesa. Hirugarrena, 106.1 artikulua kontrolaren printzipioa ezartzen duena. Zeinaren bidez, auzitegiek kontrolatu egin behar dituzte jarduera administratiboa eta ahalmen erregelamendugilea.

Epaitzeko ahalmenari esate da ez dagoela definitua, beraz (goiukak)³ artikulua horietara jo behar. Botere judizialaren lege organikoak : jurisdikzioak besarkatzen ditu pertsona guztiak, gai guztiak eta Espainiako lurralde osoa. Beraz, edozein pertsonaren kontrako, edozein dela ere gaia, beti egongo da epaile bat hori epaituko duena. Hau da, dena sartzen dela jurisdikzioaren barnean. Jurisdikzioa bera, materialki, pertsonalki eta lurraldetarki proiektatzen da eta ez dago salbuespenik ez pertsonaren kariaz, ez gaiaren kariaz, ez lurraldearen kariaz. Salbuespen bakarra dago pertsonari dagokiona: erregea (57.3 artikulua).

Inoiz jurisdikzio edo eskuduntza gatazkak egon daitezke:

- **Jurisdikzio gatazkak** jurisdikzio arrunteko epaitegi eta auzitegien, eta bestetik administrazio edo jurisdikzio edo organo militarren organoen artean sortzen direnak. Demagun salaketa bat dago, kutsu administratiboduna, jurisdikzio administrazioak dio berari dagokiola eta agian arruntak ere berari dagoiela.
- **Eskuduntza gatazkak:** ordena jurisdikzional ezberdinetako organo jurisdikzionalen artekoak ematen direnak. Ordena jurisdikzionalak 4 daude: zibil arlokoa, zigor arlokoa, administratibo arlokoa eta lan arlokoa. Konpetentzia gatazka izango litzateke bi organo hauetako artean, erreklamatzeko dutenean biei dagokiela.

- **Eskuduntza arazoa** ordena berekoa diren organoen artean ematen denean. Adibidez zibil barnean bi organok erreklamatzeari.

Epaiturikoa exekutatzeari dagokionean, 118 artikulua arabera epaile eta auzitegiek emandako epaiak betearazteko betebeharra ezartzen da. Hau da, epai horiek betearaztea epaile eta auzitegiei dagokie.

1.1.4. Jurisdikzio batasun printzipioa

117.5 artikulua da botere judizialaren batasun printzipioa barneratzen duena. Printzipio hau auzitegi eta epaitegien funtzionamenduaren oinarria da. Printzipio honek interpretazio ugari izan ditzake, baina interpretazio zabalduena eskusibotasunaren eta eskumenaren batasunaren arteko harremana planteatzen duena izango litzateke. Jurisdikzio ahalmen oro botere judizialeko epaileek eta magistratuek soilik administratu dezakete. Zentzu honetan, batasunak bi ondorio:

- **Salbuespenezko auzitegien debekua.** 117.6 artikulua. (Orain ez daude lehen bai).
- **Jurisdikzioaren salbuespen bakarra jurisdikzio militarra da.** (Besteek zibila, penak, lan eta horiek osatzen dute arrunta). Eskuduntza militarren mugaketa bat egiten da eremu militarra eta setio egoeretara. Eskuduntza militarrek eremu horiek errespetatuko ez balituzte Konstituzio kontrako erabilera baten aurrean egongo ginateke. Jurisdikzio militarrek badu Auzitegi gorenean sala bat. Botere judizialek kanpo dauden Konstituzio Auzitegia eta Kontu Auzitegiak ez dute ere, jurisdikzio batasun hori. Nolabait, salbuespenak dira: militarra, zeren besteak botere judizialek kanpo daude.

1.1.5. Independentzia judizialaren printzipioa

Konstituzioaren 116.1 artikulua espresuki aintzatesten ditu independentziaren printzipioa eta aldaezintasunaren printzipioa, erantzukizunaren printzipioa eta legearekiko menpekotasunaren printzipioa.

Estatu konstituzionalaren hasieran kezkarik handiena ez da epailearen independentzia. Botere judizialak estatuko botere den heinean izan behar duen independentzia baizik. Botere judiziala osatzen duten epaile eta magistratuek, zenbait berme izan behar dituzte independentzia hori ziurtatzeko. Epailearen independentzia absolutua da, bai botere judizialaren barnean, eta baita kanpoan ere. Kanpoari begira, beste botereekiko independentzia izango da eta bereziki gobernuarekiko. Arazoa izaten da gobernuarekiko influentzia saihestea. Botere judizialaren autogobernua izango da printzipio honetatik eratortzen den ondorio garrantzitsua.

Independentzia horren mugak legearen inperioa eta ondorengo erantzukizuna izango dira. Printzipio hauek botere publiko guztietara aplikatzen direlarik.

- **Legeari inperioa:** barne independentziari dagokionean, botere judiziala osatzen duten guztiek zuzenbideak xedatutakotik kanpo ez dute kanpotik ezarritako, iradokizun, zuzentarau edo Jaso behar. Ez epailearen gai diren egitateei

buruz, ez aplikatu beharreko arauei buruz, ez arau horiei buruz eman beharreko zentzu edo interpretazioei buruz, ezta hartu beharreko erabakiari buruz. Bide bakarra epaile baten ebazpena zuzentzeko, legeak ezartzen dituen helegiteen bitartez izango da. Epaileei inork ezin die inolako jarraibide ez iradokizun ez ordenik eman. Horregatik esaten da, epaile eta magistratuak duten menpekotasun bakarra legearen inperioa dela. Konstituzioaren 117 artikuluan jasoa.

- **Aldaezintasuna** oinarritzko bermea izango da. Independentzia berme bezala aldaezintasuna edo mugiezintasuna azaltzen da, zeinaren arabera epaileak eta magistratuak ezin izango dira bere ofiziotik banandu edo eten eta ezin izango zaie erretiroa eman legean aurreikusitako arrazoiengatik eta bermeekin ez bada. Horregatik esaten da honen bidez botere judizialaren independentzia bermatzea lortu dela.
- **Erantzukizunaren** printzipioa: epaileak seguru sentitu behar du bere jurisdikzio funtzioa betetzean, egiten duen lanarekin eta erakusten duen jokabidearekin. Epaile eta magistratuak independenteak diren heinean, arduratsuak izan behar dira baita ere. Ardura edo erantzukizunari dagokionez, epaile eta magistratuak ez daude inolako erantzukizun politikoaren menpe, ez dute erantzukizun politikorik. Jasan behar duten kontrol modu bakarra, tarteratzen diren helegiteetatik ondorioztatzen den erantzukizuna izango da. Erantzukizun disziplinarioari dagokionez, epaile bezala, bere beharrak betetzen ez dituzten kasuetara murrizten da. Erantzukizun zibila doluz edo erru larriz eginiko kasuetara mugatzen da. Beraz, esan dezakegu epaile eta magistratuak beren funtzioa egikaritzeagatik izan dezaketen erantzukizun modu bakarra, erantzukizun penala da (aurrekoak mugatuak), hain zuzen ere, prebrikazio delitua. Prebrikazioa: nahita ebazpen injustu bat ematea, epailearen borondatez. Horixe da duten erantzukizun bakarra, penala.

2. BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU OROKORRA

2.1. Sarrera

2.2. Osaketa

2.3. Funtzioak

3. BOTERE JUDIZIALAREN ANTOLAKETA

3.1. Sarrera

3.2. Antolaketa irizpideak.

1. KONSTITUZIOA ETA KONSTITUZIO ERAENTZA:

1.1. KONSTITUZIOA ARAU BEZALA

Konstituzioa arau bezala aztertzeko hiru ideia edo aspektu izan behar ditugu kontuan:

1. Konstituzioaren arau izaeraren esanahia.

Konstituzioa benetako arau juridikoa dela esan nahi da. Eta zuzenbidea aplikatzeko betebeharra duten guztiek (botere publiko guztiek, baina bereziki botere judizialeko kideak) zuzenki aplikatu behar dute zuzenbidea. Konstituzioaren eduki guztia bete beharreko edukia da, eta bete behar hori egikaritzeko betebeharra botere publiko guztiek, baina bereziki botere judizialak.

Konstituzioaren arau izaerak konstituzioaren **aplikagarritasun zuzenean** deklarazioa litzateke. Konstituzioan xedatzen diren arau guztiak ez dira printzipio programatiko hutsak (hau gertatu izan da historian askotan, dokumentu politiko hutsak ziren). Baizik eta xedapenak organo eta subjektu guztiak lotesten dituzte. Ez dira printzipio programatikoak → xedapenak guztientzat lotesle izatea.

Guzti honek, konstituzioaren **eraginkortasun zuzena** suposatzen du. Aurkako kasuan, hau da, konstituzioak zeharkako eraginkortasuna balu, (hau ez da gertatzen dena), botere legegileari zuzenduriko agindua besterik ez litzateke izango konstituzioa. Eta legegileak legeetan barneratzerakoan konstituzioaren edukia, orduan beste organo batzuk beteko lituzke. Baina ez da hau kasua, eraginkortasuna zuzena baita. Egia da, eraginkortasun hori ez dela berdina xedapen guztietan. Adibidez, EK 18. artikuluan esaten da etxebizitza bortxa ezina dela. Bortxatzen bada, tarteratu ahalko dut helegitea eskubide hau bermatzeko. Baina, beste adibide bat, esaterako EK 43. artikuluan esaten da, osasuna babesteko eskubidea aitortzen da. Atzeritarrei eskubide hau ukatu egiten zaie, garatu duten legean baldintzak ezartzen baitira. Beraz, eraginkortasun hori guztiz berdina ez da.

Konstituzioaren kasuan, salbuespen batek horiek utzita, mantendu daiteke eraginkortasun zuzena ematen dela. Ondorioz, epaileek Konstituzioa legeekin batera aplikatu beharko dute, eta gainera Konstituzioa legea interpretatzeko erabili beharko dute. Baita ere kontuan hartu behar da, orokorrean **EKren 9.1**.ean jasotzen dela eraginkortasun printzipioaren proklamazioa. “*Herritarrak eta botere publikoak Konstituzioaren eta gainerako ordenamendu juridikoaren mende daude.*” Oinarrizko eskubideei dagokienean, eraginkortasun printzipioaren onarpena EK **53.1**: “*Titulu honetako bigarren kapituluaren aitortutako eskubide eta askatasunek botere publiko guztiak lotzen dituzte. Legez soilik arautu daiteke, betiere funtsezko edukia errespetatuz, eskubide eta askatasun horiek nola erabili; 161.1.a) artikulua dioenaren arabera babestuko dira, betiere, eskubide eta askatasunok.*” Esaten du beraz lotesleak direla eta bortxatu ezker ondorioak egongo dira. Bi artikulua hauez gain, doktrina eta Auzitegi Konstituzionala bere jurisprudentziaren harira, eraginkortasun zuzenaren alde agertu dira.

Eraginkortasun zuzenaren **ondorioak**:

- Konstituzio aurretik emandako arau juridikoak baliogabetzeko ahalmena izatea.
- Konstituzioak harreman juridikoak arautzeko, erregulatzeko ahalmena dauka. 9.1.ean esaten da lotesten dituela pertsona guztiak.
- Harreman juridikoetatik sorturiko auzietan, Konstituzioak funtzionatzen du arau juridiko bezala.
- Konstituzioak arau juridikoaren interpretazio irizpidetzat erabilia izatea. Lege bat Auzitegi Konstituzionalaren aurrean aurkeztzen bada, konstituzio aurkakotasun helegite bidez, lehenbizi erabiliko duen instrumentua noski, Konstituzioa izango da.

2. Konstituzioaren indargabetze ondorioa.

EK 3. Xedapen indargabetzaileak (“*Derogaturik gelditzen dira, halaber, Konstituzio honetan ezarritakoaren kontra doazen xedapenak oro*”) espresuki aldarrikatzen du printzipio hau. Printzipio honen arabera, Konstituzioan ezarritakoaren aurka doazen xedapen guztiak baliogabetuta geratzen dira. Hau da, konstituzioak indargabetuta uzten ditu bere aurretik emaniko xedapen guztiak bere edukiaren aurka badira. Indarrean jarraituko lukete, aldiz, Konstituzioko edukia errespetatzen duten gainerako xedapenak. Baina, ez da kontuan hartuko xedapen horiek eman zituzten organoak eta prozedurak, xedapenen edukia Konstituzioarekin bat badator behintzat. Honek zera esan nahi du: ezin da exijitu arauak onartu izatea orain konstituzioak ezarritako prozeduraren arabera. **Soilik deklaratu daiteke Konstituzio kontrakoa arrazoi materialengatik, ez arrazoi formalengatik edo prozedurazkoengatik.**

Indargabetzea **automatikoki** emango da. Ez da behar inongo deklaraziorik eta Konstituzioaren Xedapen Derogatzailerik agindutakoa zuzenki aplikatzen da. Hau da, zuzenbidearen aplikatzaileek (epaileak batik bat) ez dute Auzitegi Konstituzioaren aurrera jo beharko Konstituzio aurkako lege baten konstituzio aurreko lege baten konstituzio kontraktasuna deklaratzeko, eta nahikoa izango da legearen **aplikazio eza**. Beti ere, hau emango da, Konstituzio aurretik emandako arauarekin. Aldiz, konstituzio osteko lege bat konstituzio kontrako deklaratzeko ahalmena duen bakarra, Konstituzio Auzitegia da. Aurrez emandakoetan aldiz, epaileak ahalmena du aplikatu gabe uzteko.

3. Arauak konstituzioaren arabera interpretatu beharko litzateke.

Konstituzioaren arau izaera ikusten dugu hemen ere.

Printzipioa: konstituzioaren arabera interpretatu beharra.

Aspektu honen arabera arau juridiko guztiak, salbuespen gabe, Konstituzioaren zentzuan interpretatu beharko dira. Hau da, arau juridiko zehatz bat, era batera baino gehiagotara interpretatzeko aukera izanez gero, Konstituzioarekin bat datorrena aukeratu beharko da, beste interpretazioak baztertuz. Horrez gain, Botere Judiziala erregulatzen duen Lege Organikoak espresuki jasotzen du honako printzipio hau. Zehazki 5. artikulua kontuan hartu behar dugu.

Artículo 5.

1. La Constitución es la norma suprema del ordenamiento jurídico, y vincula a todos los Jueces y Tribunales, quienes interpretarán y aplicarán las leyes y los reglamentos según los preceptos y principios constitucionales, conforme a la interpretación de los mismos que resulte de las resoluciones dictadas por el Tribunal Constitucional en todo tipo de procesos.

Bertan xedatzen denez, Konstituzioa ordenamendu juridikoaren arau gorena da. Eta epaile eta auzitegi guztiak lotesten ditu, zeintzuek lege eta erregelamenduak konstituzioko printzipioen arabera interpretatu eta aplikatuko dituzten. Printzipio honen oinarria ordenamendu juridikoaren **batasunean** dagoela esan daiteke. Hau da, ordenamendu juridikoa osatzen duten arauak, ezin dute Konstituzioaren kontrako edukirik izan. Eta arau hauek interpretatzerakoan, eredu nagusia Konstituzioa izango da.

Printzipio honek ekar dezaken ondorioa: **lege hutsunearena** litzateke. Hau da, konstituzioaren aurkakoa izateagatik lege bat indargabetzen bada, lege hutsune bat sortu daiteke. Hau dela eta, hutsune hauek ekiditeko, Auzitegi Konstituzionalak Konstituzioarekin bat datorren ala ez erabakitzean, ez du legea indargabetuko betiere arau horrek Konstituzioarekin ados dagoen interpretazio bat izan badezake.

1.2. KONSTITUZIOA ORDENAMENDU JURIDIKOAREN ARAU GORENA BEZALA

Konstituzioa ordenamendu juridiko Espainiarraren barnean dagoen araua da, baina ez da edozein arau baizik eta ordenamendu juridikoaren tontorrean kokatzen dugun arau juridikoa da. Tontorrean kokatzen dugu, Konstituzioa **lehen mailako** araua delako. Izan ere, Konstituzioa da botere konstituziogiletik datorren araua. Soilik bera. Aldiz, ordenamendu juridiko espainiarra osatzen duten beste arau juridiko guztiak, **bigarren mailako** arauak dira. Honek esan nahi du, arau hauen baliozkotasuna Konstituzioan oinarrituta dagoela. **Konstituzioa arau gorena izatea, bi printzipioetan islatzen da:** Konstituzioaren lehentasun formalaren printzipioa eta Konstituzioaren lehentasun materialaren printzipioa.

1. Konstituzioaren lehentasun formalaren printzipioa

Printzipio hau, aldi berean, hiru aspektutan zehazten da:

- Ordenamendu juridiko osoa konstituzioaren arabera **interpretatu** beharra.
- Konstituzioaren lehentasun formalak, **Konstituzioaren zurruntasuna** suposatzen du. Zurruntasunaren ideia: Konstituzioa erreformatzeko espresuki horretarako aitortutako prozedurak jarraitu beharko direla. Ez da hainbeste zein zaila den, baizik eta prozedura berezi bat behar denaren ideia. 167 eta 168 artikuluetan jasotzen dira. Kasu espainiarrean gortek onartzen dituzte, baina prozedura askoz ere konplexuagoa da. Prozedura propio bat aurreikusten da beraz, edozein atal ukitzeko.
- Konstituzioaren lehentasun formalak suposatzen du Konstituzioa dela ordenamendu juridikoaren **arau gorena**. Hau dela eta, Konstituzioak berak aurreikusten ditu zein organok daukaten ahalmena (legitimitatea) ordenamendu juridikoa osatzen duten arauak onartzeko. Horregatik esaten da gainerakoak bigarren mailakoak diren, berak onartzen baititu zein diren dauden beste organo arau emaile horiek: **Ahalmen araugileak:**
 - **EK: 66.2: Ahalmen legegilea:** “*Gorte Nagusiek Estatuaren legegintza-ahala gauzatzen dute*” → parlamentu zentralari esleitzen zaio ahalmen araugilea. Ahalmen hau dela eta, parlamentuak legeak onartuko ditu, Konstituziotik behetik behera kokatu beharko ditugun legeak.
 - **EK: 86: Gobernu zentralari** esleitzen dio **Lege Dekretuak** emateko ahalmena. Lege dekretuak: gobernuak onartzen dituen lege indarra duten arau juridikoak.
 - **EK 82:Gobernuari** dagokio **Dekretu Legegileak** emateko ahalmena. Dekretu legegileak: lege indarra daukaten arau juridikoak dira.
 - **EK 97:Erregelamenduak** emateko ahala: “*Berak gauzatzen ditu funtzio exekutiboa eta erregelamendu-ahala, Konstituzioarekin eta legeekin ados*”. Gobernuak onartu ahal dituela lege azpitik dauden arau juridikoak.
 - **EK 72: Asanblada legegileek** duten ahala **barne erregelamenduak** emateko. “*Ganbera bakoitzak bere erregelamendua ezartzen du*”. Ganbarek emandako erregelamenduak, lege indarra daukaten arau juridiko bereziak dira. Nahiz eta erregelamendu deitu, ez dira erregelamenduak! Lege indarra dute.

- Konstituzioak edo Autonomia Estatutuek esleitzen diote **AAEEtako Parlamentu eta Gobernuai** orain arte aipatutako ahalmen berdintsuak. Parlamentu espainiarrak ahalmen legegilea du, baina aldi berean, parlamentu autonomiko bakoitzak ahalmen legegilea du. Eta berdin dekretu legeak eta dekretu legegileak emateko ahala. Baita barne erregelamenduak onartzeko ahalmena. Beraz, aurrez aipatutakoak errepikatzen dira autonomia erkidegoetako parlamentuetan.

❖ Konstituzioaren lehentasun materialaren printzipioa:

Bi ekintzetan bereizten da.

➤ Konstituzioa konstituziotasun neurri da.

Konstituzio kontrakoa deklaratzeko arau bat, konstituzioa ere kontuan hartu behar da. Orain kontuan hartu beharko da, edukin aldetik. Konstituzioa, konstituziotasun neurri da.

➤ Jurisdikzio konstituzionalaren existentzia.

Lehenengo ekintza horrekin guztiz lotuta edo harremanetan dago. Hau da, konstituziotasun kontrola gauzatzeko sorturiko organu jurisdikzionala da. Espainiaren kasuan, Organu jurisdikzional batek dauka kompetentzia hau, Auzitegi Konstituzionalak. Munduan zehar, jurisdikzio konstituzionala gauzatzeko bi modu daude, kontzentratua eta difusoa. Difusoa izateko, edozein epailek egin dezakela kontrol hori esanahi du, kontzentratuak aldiz, Espainiaren kasuan adibidez, edozein epailek ezin du egin funtzio hau, organu jurisdikzional berezi batek egingo du. Beste epaile guztiek, zalantza izanez gero, kuestioa deitzen den errekurtsua aplikatuz, prozedura bat irekitzen dute, eta auzitegiak hartutako erabakiaren arabera hartuko du bere erabakia.

2. ARAUEN ARTEKO HARREMAN SISTEMA: HIERARKIA ETA ESKUDUNTZA PRINTZIPIOAK:

2.1. SARRERA.

Iturriak ordenamendu juridiko espainolean ugariak dira. Botere zentralaren eremuan, konstituzioak hainbat arau emaila aurreikusten ditu. Iturri guzti hauek ordenamendu juridiko bakarrean kokatzen dira. Beraien artean harremanak ordenaturik ezarrita dituzte. Kontutan hartu behar da, sistema juridiko konplexu batek derrigorrez erregelak izan behar dituela. Adibidez, kontraesan bat dagoenean, konponbide bat egoteko. Erregela horiek beraz, bere barneko elementuen arteko harremanak ordenatzeko beharrezkoak izango dira beraz. Aplikazioari buruzko erregelak ezarriz edo jarritz egin daiteke hori. Erregela hauek kontuan hartuta, egoera zehatz bakoitzean, zein arau juridiko aplikatu behar den determinatuko litzateke.

Beste modu batera esanda, aplikazio moduzko erregela horiek kontuan hartuz, prelatzio orden bat kontuan hartuko litzateke arauen artean, hau da, arau batek lehentasuna izango du

aplikatzeko orduan, eta beste arauak ordeztu lekua beteko lukete. Bi printzipio daude erregela hauetan:

2.2. HIERARKIA PRINTZPIOA:

Gaur egungo arauen harteko harremana hierarkia printzipioaren bidez artikulatzen da. Hau 9.3 artikuluan adierazten da. Legezketasun printzipioa lantzen du artikulua horrek. Hierarkia formalaren bidez arau bakoitzari maila bat ezartzen zaio bere formaren arabera, hau da, arau horren edukia kontutan hartu gabe. Horrela Lege formarekin ematen den edo onartzen den edozein arau juridiko, Dekretu formarekin onartzen diren guztien gainetik egongo dira, edukina kontuan hartu gabe.

Ordenamendu juridiko bat printzipio honen arabera banatua egoteak, iturrien banaketa bertikala suposatzen du. Goiko mailako arauak, beheko graduak baliorik gabe utzi ditzakete, beti ere bien artean desadostasuna balego. Hierarkia printzipioak ez ditu konpontzen ordea maila bereko arauen artean sorturiko gatazkak. Hierarkia printzipioaren arabera, arauen antolaketa gutxi-gorabehera honakoa litzateke:

1)(Galdetu porai...)

2.3. ESKUDUNTZA PRINTZPIOA:

Eskuduntza printzipioaren osagarri edo lagungarri lana betetzea da. Hierarkia printzipioarekin ez gara gai ordenamendu guztiak antolatzeke. Printzipio honen laguntza behar dugu horretarako. Bere oinarrian, mota bateko arauak, materia konkretu baten erregulazioa esleitzen zaie. Hau dela eta, kasu hauetan, hierarkia printzipioak ez du zer-ikusirik arauak maila berdinekoak izan ahal direlako.

Arau hauen bitartez erregulatzen diren materia hoiek ordenatzeko eskuduntzaren printzipioa derreigorrez kontuan hartu behar dugu eta printzipio hau nagusiki, (badago beste teknika bat) erreserba teknika juridikoaren bidez gauzatzen da.

Gai baten erregulazioa, materia baten arauaketa, arau mota konkretu bati esleitzen zaio eta arau mota horrek ezin ditu beste materiak arautu edo erregulatu. Adibidez, Konstituzioaren 81. artikulua dio, Lege Organikoak direla: (def)... . Horrek esanahi du, adibidez, autonomia estatutuak soilik lege organiko bidez onartuko dira, eta horren bidez bakarrik arautuko dira. Hori da eskuduntza printzipioaren teknika nagusia

Horrela, maila berdinean kokatzen ditugun arau juridiko desberdinen arteko harremana antolatzeke edo erregulatzeke erabili beharko dugu eskuduntza printzipioa.

❖ Helburua.

❖ Oinarria.

❖ Erreserbaren teknika juridikoa.

2.3. ONDORIOA

Bi printzipioen ondorioa hau da: Hierarkia printzipioak maila desberdineko arauak antolatzeke aplikatuko da eta eskuduntza printzipioa maila berdinean kokatzen ditugun arauak antolatzeke aplikatuko dugu. Horrela lortzen dugu iturri ugari hoiek modu ordenatu batean funtzionatzea.

NAZIOARTEKO TRATATUAK.

I.- NAZIOARTEKO TRATATUAK:

Abiaputu bezala Konstituzioaren. 96.1 artikulua: Nazioarteko Tratatuak zuzenbide iturri bezala. Argitalpen ofizial hori egin ondoren, Nazioarteko tratatuak iturri izango direla adierazten du Konstituzioak. Konstituzioak hiru tratatu mota bereizten ditu: “garrantziaren” arabera, prozedura zailagoa eta baldintza zorrotzagoak dira.

1.1.- Kren 93. Artikuluan aurreikusten diren Nazioarteko tratatuak:

Lege Organikoaren bidez itunak sinatzeko baimena eman daiteke. Tratatu mota hauen ezaugarri nagusia hau da: hauen bidez estatu espainolak eskuduntza legegile eta exekutibo batzuen ustea edo esioa egitea Nazioarteko erakunde bati. Eskumen hauek usteagatik tratatu hauek garrantzitsuak dira, eta hori dela eta, Lege Organiko bidez onartu beharko dira.

Tratatu hauek eskuduntzak ustea suposatzen duenez, esleitutako eskuduntza horien nazioarteko erakundeak egingo duen erabilketatik estatuarentzako betebeharrezko araudia emango da edo sortuko da. Eruropar Batasunetik datorren araudia da. Artikulu hau, aurreikusi egin zen helburu zehatz batekin: 93. artikulua, Europar Batasunaren parte izateko aurreikusi zen. Tratatu mota hauek Parlamentuak onartzen ditu, gehiengo absolutua beharrezkoa izanik.

1.2.- Kren 94.1 Artikuluan aurreikusten diren Nazioarteko tratatuak.

Hauek onartuak izateko, Gorte Nagusien aurreko baimena izatea beharrezkoa dute. Hori adierazten da artikuluko lehenengo apartaduan. Kasu honetan ez da Lege Organiko bidez ematen, Akordio baten bidez baizik. Bigarren motako arau hauek onartzeko ez da Lege Organikorik ez gehiengo absoluturik behar beraz. Bide hau jarraitu behar duten tratatu hauek, erregulatu nahi den materiaren arabera ezagutzen dira.

1.3.- Kren 94.2 Artikuluan aurreikusten diren Nazioarteko tratatuak.

93 eta 94.1 artikulua bidez egin behar ez diren beste Nazioarteko tratatu guztiak sartzen dira hemen. Ezin ditugu modu positiboan definitu. Bestelako itun edo hitzarmenak egitean berealaxe informazioa emango zaie Kongresuari eta Senatuari. Hirugarren tipo hauetan Gobernuak onartzen ditu, eta konpromesua hartu eta baimena eman ondoren, Kongresuari eta Senatuari Tratatuaren berri eman bakarrik egin beharko du.

2.- Nazioarteko tratatuen leku edo “posizioa” ordenamendu juridikoan:

Ordenamendu juridikoan kokatzeko orduan, hiru egoera desberdinetan kokatu beharko dugu:

2.1.- Nazioarteko tratatuak eta konstituzioa:

Kasu honetan zalantzarik gabe baieztatu daiteke konstituzio azpitik kokatu behar ditugula Nazioarteko Tratatuak. Hori hiru arrazoen bidez justifikatzen dugu:

1) KE. 95. art. aren arabera: *“Nazioarteko ituna egiteko, horrek konstituzioaren aurkako hizpaketak jasotzen baditu, nahitaezkoa da da aldez aurretik konstituzioa berrikustea.”* hau da, konstituzioaren aldaketa egiten ez den bitartean ez dagoela konstituzioaren kontrako trataturik onartzerik.

2) KE 95.2 art. aren arabera: *“Gobernuak edo ganberetatik edozeinek Konstituzio Auzitegiari eska diezaioke konstituzioaren eta tratatuaren artean kontraesanik dagoen aztertzea”* Nazioarteko tratatuen aurrekontrol konstituzionala aurreikusten du artikulua honek. Honen helburua, konstituzioaren lehentasuna bermatzea da.

3) Auzitegi Konstituzionala arautzen duen Lege Organikoaren 27.2 art. ak, zein lege diren konstituziotasun kontrolaren kontrakoak, horien artean, espresuki, beste batzuen artean, Nazioarteko Tratatuak azaltzen dira. Honek esanahi du, Tratatu bat, onartu ondoren ere, konstituziotasun kontrolaren objektu izaten jarraitzen du. Jurisdikzio konstituzionalaren helburua Konstituzioaren lehentasuna bermatzea bada, eta Nazioarteko tratatuak honen objektu direnez, hortaz, Konstituzioaren lehentasuna bermatzen da.

2.2.- Nazioarteko tratatuak eta Auzitegi Konstituzionaleko sententziak.

Kasu honetan esan behar da, Auzitegi konstituzionalak emandako sententziak nazioarteko tratatuen gainetik daude. Iturri sisteman beraz tratatuen gainetik daude. Izan ere, sententzia hauek indar aktiboa edo eragin derogatzaila daukate tratatuarekiko.

2.3.- Nazioarteko tratatuak eta legea:

*Lehendabiziko bi Tratatu motak:

Hala ere ezin ditugu egoera berdinean jarri nazioarteko tratatu guztiak. hori dela eta bi egoera desberdinak behar ditugu. Lehendabiziko bi moten kasuan, EK 93 eta 94.1 artikuluetan erregulatzen diren tratatuen kasuetan alegia, legearen gainetik kokatu behar ditugu iturri sisteman. Legea indargabetu ahal dutelako. Hau horrela da legegilearen eskuartzearekin onartuak izan direlako tratatu hauek.

* Kren. 94.2 artikulua erregulatzen dituen Tratatuak.

Azken tratatuek ordea, hau da, konstituzioaren 94.2 artikuluan erregulatzen diren tratatuek, ez daukate indar aktiboa legearekiko, hau da, indar pasiboa dute. Tratatuak ezin dute legea indargabetu. Hau horrela da, konstituzioko 96. artikulua diona jarraituz. Indargabetu, aldarazi edo eten ahal izango dira, soilik, tratatuetan heuren aurreikusten den prozedura jarraituz edo nazioarteko zuzenbideko arau orokorrekin bat etorritik. Hauek beraz, legearen parean kokatu behar ditugu iturri sisteman, eta beraien arteko harremanak, eskumen printzipioaren arabera bideratuko dira.